

Kampüste Manevi Bakım: İngiltere Örneği ve Türkiye İçin Çıkarımlar

Spiritual Care in Campus: The Case of Britain and Implications for Turkey

 Üzeyir Ok⁽¹⁾, Ayşe Burcu Gören⁽²⁾

⁽¹⁾ İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye

⁽²⁾ Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

⁽¹⁾ uzeyir.ok@ihu.edu.tr, ⁽²⁾ ayseburcu.goren@erbakan.edu.tr

Geliş Tarihi: 09 Kasım 2022

Kabul Tarihi: 15 Aralık 2022

Yayın Tarihi: 31 Ocak 2023

Öz: Ergenlikten yetişkinliğe geçiş aşamasındaki üniversite öğrencilerini kampüste bilişsel ve sosyal gelişim bakımından önemli görevler, güçlükler ve sorgulamalar beklemektedir. Aileden ayrılma ve yaşanan bu tür gelişim sorunlarının zamanında, yerinde ve yabancılaşma olmadan onların değerleri çerçevesinde çözümlenmesi son derece önemlidir. Aksi takdirde zamanında müdahale edilmeyen ve çözülemeyen sorunlar onların marjinal tutumlar ve yaşam tarzları geliştirmelerine ve ruh sağlığı bakımından daha fazla zorlanmalarına yol açabilir. Bu çalışmanın amacı İngiltere'deki üniversitelerde din görevlileri tarafından yürütülen kampüs manevi bakım (MB) hizmetlerinin nasıl yürütüldüğünü göstermek ve benzer bir modelin Türkiye üniversitelerinde geliştirilmesine ön ayak olmaktır. Bu amaçla çalışmada İngiltere'nin Birmingham şehrindeki iki üniversitede çalışan biri Müslüman 4 MB görevlisi ile yapılan nitel çalışmaya yer verilmiştir. Nitel veriler iki ayrı araştırmacı tarafından literatür bilgileriyle karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Sonuçta kampüs MB hizmetleriyle ilgili aşağıdaki ana konular ortaya çıkmıştır: Kampüs MB hizmetlerinin tanımı, yapılması ve organizasyonu, amacı, görevlilerinin eğitimi, uygulamada kullanılan yeterlilikler ve beceriler, temel destek biçimleri, genel stratejiler, danışanlar ve sorunları (sosyal kimlik, aidiyet, inanç ile ilgili konular, ruh sağlığı konuları, yakın ilişkiler), MB görevlilerinin karşılaştıkları güçlükler ve yapılan öneriler yer almaktadır. Çalışma literatür incelendiğinde Türkiye'de ilk çalışma olması bakımından tarihi önemli bir konuma sahiptir ve bu alandaki bulgular Türkiye'de benzer bir modelin geliştirilmesine öncülük edebilecek niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Bakım, Kampüs, Müslüman, Dini Bakım ve Danışmanlık, Maneviyat

Abstract: University students, who are in the transition period from adolescence to adulthood, face serious developmental and cognitive tasks, including challenges and questioning regarding their faith, difficulties in separation from the family, and other relational issues. It is important that such developmental problems are resolved timely, promptly and appropriately within the framework of their own values, preventing their alienation from their cultural and religious heritage. This study aims to show how spiritual care are carried out by Christian and Muslim

chaplains in the university campuses in England and suggest a similar service for Turkish universities. For this purpose, four qualitative semi-structured interviews were conducted with four chaplains, including one Muslim advisor, working at two British universities. Qualitative data were analyzed by two researchers independently using a thematic qualitative approach. Following themes emerged regarding campus chaplaincy: campus chaplaincy, its structure, function and organization, education, competencies and macro skills required, student clients and their problems regarding social identity, faith-related issues, and well-being issues, intimate relations among others, and the difficulties chaplains faced. Suggestions made about the devised campus chaplaincy services in Turkey. Considering the lack of literature on Turkey's on-campus chaplaincy, it is assumed that the study will play a pivotal, stimulating and historical role in the development and application of campus chaplaincy in Turkey.

Keywords: *Spiritual Care, Campus, Muslim, Religion and Counselling*

Giriş

Kampüs MB hizmetleri birkaç açıdan önemlidir. Üniversite yıllarında öğrencilerin manevi kimlikleri genel kimlik gelişimlerinin bir parçası olarak ciddi anlamda kırılma aşamasındadır. Perry'nin yıllar önce belirttiği gibi (1970) öğrenciler mutlak düşünceden göreceliliğe doğru düşünsel evrilme yaşayabilmektedirler. Bu aşamada aileden ve toplumundan öğrendiği inançları konusunda kriz yaşayabilirler. Sosyal olarak dışlanma korkusundan dolayı düşüncelerini paylaşabilecekleri kişileri bulamazlarsa kendilerini yalnız hissedebilirler. Zira inanç krizleri kişileri sosyal gruplarının bir üyesi olmaktan çıkmaya karar vermelerine götürebilir. Bu aşamada sağlıklı karar verebilmelerini sağlamak için hem inançlarını özgürce yaşayabilecekleri bir ortamın sağlanması hem de sonucu ne olursa olsun manevi alanda alacak oldukları kararları sağlam bir zeminde, eğitimi ve yetişkin birinin rehberliğinde almaları önemlidir.

Diğer taraftan üniversite hayatı özellikle üniversiteye yeni başlayan öğrenciler için başlı başına bir sorundur. Kalabilecekleri bir yer bulma, karşıt cinsle ilişkiler, sosyal aidiyet sorunları, akademik yönelimdeki belirsizlikler vb. birçok konu bulunmaktadır. Bu konularda sağlanacak destek organize edilirse gençlerin kendilerini iyi hissetmeleri konusunda yüksek verim elde edilebilir.

Bu çalışmanın amacı kampüste manevi bakım konusunu İngiltere örneğinde farklı yönleriyle derinlemesine ele almak, anlamak ve benzer bir MB hizmetlerinin Müslüman kültürlerde ve topluluklarda inşasının imkânı üzerinde durmaktır. Batılı üniversitelerde olduğu gibi Türkiye'de de öğrenci popülasyonu oldukça çeşitliliğe sahiptir. Bu çeşitliliğe hitap eden bir din hizmeti anlayışının geliştirilmesi kaçınılmazdır (Kosmin & Keysar, 2013; Rockenbach vd., 2014; Mayhew vd. 2016). Özellikle Türkiye'de Müslüman nüfusun

çoğunlukta olduğu bir bölgede Kampüs MB tarzında bir uygulama gelişmemiştir. Bu araştırmamızın amacı da böyle bir yapılanmanın Türkiye için imkânı ve uygulanabilirliği konusunda bir ilk çalışma olması ve sonraki çalışmalara öncülük etmesidir. Çalışmanın bu bakımından son derece anlamlı olduğu söylenebilir.

Kampüste MB: Tanım ve Amaç

Tanım: Bir tanım vermek gerekirse, MB, bir din görevlisi tarafından bireyler, aile ve topluluk ilişkilerine yönelik herhangi bir kişisel din hizmeti görevi olarak görülebilir (Amos, 2007). Burada verilen din hizmeti sadece dini ritüeller şeklinde değil aynı zamanda topluluğun sosyal sorunlarıyla da ilgilenen daha geniş bir yelpazede yer alır. Bu hizmet, verilen toplumun sahip oldukları inancın teolojik bakış açısına uygun olarak verilir (Hunter and Ramsay 2005, akt. Johannessen, 2022). Bu hizmet hastane, askeriye, bakım evleri, ceza infaz kurumları, üniversite kampüsleri gibi pek çok kurumda yürütülebilir.

MB görevi, yıllar boyunca net olarak tanımlanamamıştır (Forster-Smith, 2015). Kampüste MB önceleri farklı görevlerle tanımlanırken (Smith, 1954) günümüzde, manevi rehberlik etmek/manevi yolculuğunda öğrenciye eşlik etmek, öğrencilerin daha hoşgörülü ve geniş perspektifli bir inanç anlayışına sahip olmasını sağlamak, dinler arası ilişkilerde öncülük ederek tüm insanlara ve tüm inançlara saygı duyan bireylerden oluşan bir toplum yaratmak, ibadet ve dua gibi etkinlikler düzenlemek (Schmalzbauer, 2014), öğrencilerin meslek seçimi gibi yaşamlarıyla ilgili seçimlerine yardımcı olmak, sosyal adalet konusundaki duyarlılıklarını geliştirmek (Schmalzbauer, 2021), farklı inanç grupları arasında köprü kurmak, topluluk oluşturmak ve üniversitenin maneviyatıyla ilgilenmek (Barton vd., 2020), öğrenciler ve personel için bire bir destek ve danışmanlık gibi pastoral faaliyetlerde bulunmak, dini hizmetleri yürütmek ve dinler arası etkinlikler düzenlemek (Aune vd., 2019), öğrencilerin dini ve manevi yaşamını beslemek (ACSLHE, n.d.) gibi geniş bir repertuarı kapsamakta ve benzersiz bir görev icra etmektedir (Aune vd., 2019).

Sherwood (2007) ise kampüs MB hizmetlerini, dini toplumsal bakım (danışmanlık, destek ve tavsiye), dinin içeriğini (barış, adalet, çevre düzenlemesi ve etik fikirleri) insanlara tebliğ, din hizmetleri görevliliği (evlilik, cenaze, ibadet, dua gibi görevler) ve pedagojik/eğitsel (eğitim programları) olarak belirlemektedir.

Daha özeldir Müslüman MB görevlileri, kampüslerde okul idaresi ve diğer din görevlilerine karşı Müslüman öğrencileri temsil etmek, öğrencilere danışmanlık yapmak ve dini konularda eğitim vermek, dini bakım sağlamak, dinler arası diyalogu desteklemek ve tüm öğrencilerin genel refahı için çalışırlar. Diğer MB görevlileri ve şehirdeki diğer

gençlerle de bağlantılar kurarak çeşitli çalışmalar yapmak gibi pek çok rol ve sorumluluğu üstlenmektedirler (Khoja–Moolji, 2011).

MB görevlilerinin amaçları arasında (a) topluluğa yönelik manevi bakım (yardıma ve desteğe ihtiyaç duyduklarında yargılamadan dinleyen ve gelişimlerini destekleyen biri olmak), (b) din hizmetleri (dini anlayışı ve uygulamayı kolaylaştırmak, inançlar arası saygıyı desteklemek, inancın birey ve toplum yaşamındaki önemini göstermek), (c) hazır bulunurluk (müsait ve dinlemeye hazır olmak), (d) manevi farkındalığı artırmak (seküler bir üniversitede maneviyat merkezi olmak, öğrencilerin ve personelin maneviyatlarını keşfetmeleri için alanlar yaratmak), (e) dini rehberlik (öğrencilerin ve personelin hızla değişen dünyada inançların yol gösterici olarak görmesini sağlamak), (f) dinsel/düşünsel (insan haklarını, inanç ve ibadet özgürlüğünü savunmak, insanlara görünenin ötesindeki değerleri hatırlatmak), (g) ilişki geliştirmek (kurum ile öğrenciler arasında ve farklı inanç grupları arasında bir köprü görevi görmek (Barton, 2020) ve (h) kurum içinde destekleyici bir topluluk oluşturmak (Vinding, 2021) olduğu ifade edilmektedir. (Aune vd., 2019).

Yine, her inancın kutsal alanını saygılı kullanma, üniversitenin farklılık ve eşitlik politikalarını takip etmek, gerektiğinde ihtiyaçlarını karşılayabilecek diğer yardım hizmetlerine yönlendirmek, öğrencileri bağımsız olmaya ve kendi yollarını bulmaya teşvik etmek, faaliyetlerin kayıtlarını tutmak, kendi inancının dışındaki inançlara sahip kişilerle ya da inançsız kişilerle işbirliği ve saygı içinde olmak da amaçlar arasındadır (The Methodist Church, n.d.).

Kampüs MB İhtiyacı, Önemi, Yararı ve İşlevi

Öğrenciler, değerleri, inançları ve eylemleri ile kampüsteki yaşama maneviyatı katma, geleceklerini planlarken, kampüs içindeki ilişkilerini düzenlerken ve yaşamlarındaki trajik olayları anlamlandırmaya çalışırken maneviyata yönelme gereği duymaktadır. Birçok öğrencinin yaşamında maneviyat ve dinin belirgin bir rolü olmasına ve öğrencilerin bu konularda tartışmak istemesine rağmen, dini kimliklerini açıkça paylaşamadıkları belirtilmiştir. Bu öğrenciler kendilerini yalnız hissetmekte ve kampüsteki tek dini/manevi ilgisi olan kişi zannetmektedir (Moran, 2003).

Bu tür paylaşımların yapılması için öğrenciler güvenli buldukları bir alana, benzer inançtan bir gruba ya da bir görevliye ihtiyaç duyabilmektedir (Moran, 2003). Bu noktada öğrencilerin maneviyatı paylaşımları için ortam yaratmak, “evrensel manevi kavramlar” kullanarak yönlendirici olmadan, aktif, hoşgörülü dinleyiciler olmak önemlidir.

MB görevlisi ile görüşmelerde bulunan öğrencilerin, maneviyatı günlük yaşamlarına alma, yaşam içinde büyük sorunlarla mücadele ederken desteklenmiş hissetme ve manevi gelişim yaşama olasılığının önemli ölçüde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. İlaveten öğrencilerin manevi ihtiyaçlarını karşılamak üzere katıldıkları dini cemaatlerden koparak üniversite içindeki MB merkezine yöneldikleri de gözlenmiştir (Van Stee ve ark. 2021). Öğrencilerin manevi ihtiyaçlarının kampüs güvenli alanı içinde karşılanabilir olması, ülkemiz için de anlamlı bir kazanım olarak düşünülebilir.

Gençlik, kimlik gelişim sürecinde bireyin yaşam tarzı, kariyer yolu, inanç ve değerleri, yakın ilişkileri gibi hayata dair kritik seçimleri yaptığı ve bu yolla kimliğini belirlediği önemli bir dönemdir (Astin vd., 2010). Bunun yanı sıra, üniversite öğrencisi olmanın getirdiği akademik stres, zaman baskısı, ekonomik sorunlar ve geride bıraktığı destek sistemlerine (aile vb.) yenilerini henüz koyamamış olmak özellikle üniversitenin ilk yılında öğrenciler için zorlayıcı olabilir. Bu dönemde zamanının büyük kısmını geçirdikleri kampüs alanı içinde, MB merkezi, öğrenciler için bu kritik konular üzerine düşünebileceği, danışabileceği, fikir alışverişinde bulunup sosyalleşebileceği, yeni destek sistemlerine ulaşabileceği güvenli alanlar olarak sunulmaktadır (Sherwood, 2007).

Dini/manevi kimlik gelişimi için de kampüs din hizmetleri önemli bir işlev görmektedir. Her ne kadar yaygın kanaat genç neslin dinden uzak/seküler anlayışı tercih ettiği yönünde olsa da bazı araştırmalar öğrencilerin kurumsal din hakkında oldukça olumsuz, ancak bireysel manevi yolculuk hakkında oldukça olumlu görüşlere sahip olduğunu göstermiştir (Sherwood, 2012).

Üniversite yıllarında dini katılımı düşüş, maneviyat konusunda ise ilginin büyüdüğü gözlenmektedir. Bu gelişim döneminde gençlerin aktif olarak manevi bir arayışa yöneldiği, manevi büyümenin akademik performans, psikolojik iyi oluş, liderlik gelişimi ve üniversiteden memnuniyet gibi diğer sonuçlara olumlu yönde katkısı olduğu, öğrencilerin manevi gelişiminin, anlam ve amaca ilişkin sorular sormaya teşvik edildiklerinde arttığı gözlenmiştir (Cooperman, 2015; Mayhew vd., 2016).

Son yıllarda öğrenci çeşitliliğinin artması, üniversitelerin farklı inanç ve kültürlerin bir arada yaşadığı bir ortama dönüşmesi ve öğrenci maneviyatının genel yaşam mutluluğu ve akademik başarı üzerindeki etkilerinin bilinir hale gelmesi ile üniversite yönetimlerinin MB görevlisi istihdamına ve MB görevine verdiği önem artmaya başlamıştır. Artık üniversiteler, çok inançlı, çeşitliliğe açık ve farklılıklara saygılı olarak

beyan ettikleri misyonlarına MB ofislerinin hizmet edeceğinin farkına varmaktadır (Vinding, 2021; Sherwood, 2007; Karlin–Neumann & Sanders, 2013).

Kampüs topluluğu, doğası gereği sürekli değişen ve tüm bağılıklarına meydan okuyan bir topluluk olarak, bir MB görevlisi için çalışılacak en zor yerlerden biridir. İlgilendiği öğrenciler her dört yılda bir tümüyle değişir. Yeni gelenlerin önyargı, şüphe ve eleştirel duruşlarını kırmak ve güven oluşturmak için yeni baştan dürüstlük, özgünlük ve zengin bir kullanılabilirlik sunması gerekir. Muhatap olduğu soru ve sorunlar yaşamın ve ölümün anlamı gibi, varoluşsal düzlemedir, bu ise MB görevlisi için sürekli yenilenen bir sorgulama atmosferi içinde bulunmak demektir (Nouwen, 1969).

Öğrenciler üzerinde yapılan diğer birkaç araştırmada da, kampüs içinde dini gruplara katılımın öğrenciler üzerinde özgüvende artış, zaman kontrolü, akademik başarı ve üniversiteden memnuniyet gibi alanlarda olumlu etkisine vurgu yapılmaktadır (Bryant, 2007; Mooney, 2010; Park & Bowman, 2015; De Soto vd., 2018).

Nouwen MB görevlisinin üç işlevinden bahseder;

Ortam oluşturmak: Öğrencinin anlam ve amaca ilişkin sorularına cevap bulmaktan önce, asıl ihtiyacı olan bu sorularını rahatça ifade edebileceği bir ortamdır. Bu soruların sorulamaması ve zihindeki bu sorulardan ötürü duyulan suçluluğun depresyona neden olabileceğini belirten yazar, sorular sormanın ve şüphe duymanın teşvik edildiği bilimsel bir ortamda öğrencilere korkmadan ve utanmadan sorgulama şansı verilmesinin önemine vurgu yapmaktadır.

Kendini ifade etme olanağı sunma: MB’da klinik bir yaklaşım sergilemek, öğrencinin eşsizliğinin farkında olmak ve buna göre bir sunumda bulunmak önemlidir. MB mesleği, en bireysel ihtiyaçları karşılamakla ilgilidir, genellemeci yaklaşımlar ve otomatik cevaplar öğrencinin anlaşılmadığını hissetmesine ve uzaklaşmasına neden olur.

Sıcaklık Hissetme: Üniversitenin zorlayıcı, mücadelecı ve stresli ortamında öğrenciler için yakınlık, sıcaklık, şefkat ve olduğu gibi kabul görmek ciddi bir ihtiyaçtır. Yakınlık, genç yetişkinlikte önemli bir meseledir. Öğrencinin aidiyet duygusu yaşayabileceği bir topluluk yaratmak, yakınlığın ve mesafenin dengelendiği grup etkinlikleri düzenlemek, samimi, açık, misafirperver ve besleyici ortamlar oluşturmak önemlidir (Nouwen, 1969).

MB hizmeti “başvuru mercii” ve “hazır bulunmak” en önemli destek biçimlerinden iki temel unsur olarak vurgulanmaktadır. Kullanılan diğer yöntemler arasında, MB alanını “evden eve” bir mekân haline getirmek, bazen ibadet, bazen tartışma, bazen de yemek pişirme, sosyalleşme ve hatta bazı öğrenciler için konaklama yeri olarak açmak,

öğrencilerin uğrayıp kahve içebileceği ya da oturup kitap okuyabileceği, piyano çalabileceği, arkadaşlarıyla buluşabileceği şekilde bir rahatlama alanı olarak kullandırmak, sıcak bağlar kurmak amacıyla öğle yemeğini öğrencilerle yemek, akademik yılın ilk haftası “hoş geldiniz” temalı sosyal etkinlikler düzenlemek ve bu tür etkinlikleri yıl boyunca devam ettirmek (örgü grubu, yemek ve münazara etkinliği ve futbol takımı, ayın sonrası sandviçler ve yakındaki ilgi çekici yerlere geziler, film geceleri ve sınav geceleri, gelen herkese servis haftalık çorba ve sandviç tarzı öğle yemeği ikramı) gibi MB görevlisinin kişisel özveri ve yetenekleriyle zenginleştirebileceği geniş çeşitlilikte etkinlik ve yöntemler bulunmaktadır (Aune vd. 2019).

Hedef Kitle ve Ele Alınan Konular

MB görevlilerine göre, kendilerini ziyaret edenler öncelikle kendi inanç geleneklerinden olan öğrencilerdir, bunu diğer din veya inançlara mensup öğrenciler takip etmektedir. Öğrenciler arasında genellikle dindar/manevi olanlar, çeşitli nedenlerle marjinal durumda kalan (farklı bir ülkeden gelmiş olmak, LGBT gruplarından olmak gibi) öğrenciler, uluslararası öğrenciler ve etnik azınlık gruplardan olan öğrenciler bu hizmetlere daha fazla yönelmektedir (Bryant, 2007; Guest vd., 2013; Aune vd. 2019). Dindar personel yerine, dindar olmayan personel öğrencilerden sonra MB görevlilerinin en yakın çalıştıkları kişiler olarak belirtilmiştir. En az çalıştıkları gruplar ise üniversite yöneticileri, öğrenci birliği, üniversite dışındaki dini kuruluşlar ve yerel dini topluluk olarak sıralanmaktadır (Aune vd. 2019).

Öğrencilerle yapılan bir çalışmada ise, çoğunluğu Hristiyan bir ülkede dini azınlıkta olan Budist, Hindu, Musevi ve Müslüman öğrencilerin bu hizmetlerden en fazla faydalanan gruplar olduğu belirlenmiştir (Van stee vd. 2021). Öğrenciler, MB merkezini, bir MB görevlisi ile bire bir görüşme yapmak; sosyalleşmek ya da dini bir topluluğun toplantısını yapmak; MB tarafından düzenlenen bir grup etkinliğine katılmak; dua ve manevi rabita (spiritual reflection), manevi destek almak, üniversite deneyimlerini geliştirmek, kampüs içinde inançlarını yaşayabilmek, sosyal bir ağa ulaşmak, sıcak ve güvenli bir alanda dostça karşılanmak, yaygın olmayan görüşlerinin yargılanmadığı nadir mekânlardan birinde bulunmak gibi nedenlerle ziyaret ettiklerini belirtmektedir (Aune vd. 2019).

MB ofisinde ırkçılık, cinsiyetçilik, eşcinsellik gibi konularda paylaşımda bulunmak, barış, adalet, iklim değişikliği, çevre gibi konularda duyarlı olup yaşadıkları stres için destek almak (Johannessen, 2022) söz konusudur. Bir kriz durumunda olup manevi destek almak, intihar düşüncesinde olup manevi destek almak, dinle ilgili eleştirel düşüncelerini

paylaşmak, LGBT gruplarından olup yargısız kabul görme arayışı gibi konular da MB'da yer alır (Sherwood, 2007).

MB Görevlisi: Niteliği, Eğitim ve Donanımı

Kendi duygu durumunu kontrol altında tutmak önemlidir. MB görevlisi sessizlik, arkadaşlık ve iç görü sahibi olmak durumundadır. MB görevlisinin kampüs ortamında öğrenciyi anlama ve anlaşılır olma çabası ve maruz kaldığı çok sayıda fikir, kavram, argüman içinde merkezini kaybetmemek için zaman zaman kendi özüne dönmeye, sessizlik ve içe dönme anlarına ihtiyaç duyar. MB görevlisi, arkadaşlık ihtiyacını onlarla karşılama yoluna giderse onlar üzerindeki MB görevlisi kimliği ile olan etkisini kaybetmesi muhtemeldir. Dine yaklaşımın çoğu zaman mesafeli ve eleştirel olduğu kampüs ortamında MB görevlisinin kendine ve mesleğine ilişkin sağlam bir bakış açısına sahip olması, öğrencileri ile etkileşiminde onların inançlarını dönüştürmeyi hedeflememesi ve başarısını buna bağlamaması önemlidir. Bu ihtiyaçların karşılanması MB görevlisinin uzun süreli, bütünsel ve verimli bir MB görevi sürdürmesi için gereklidir (Nouwen, 1969).

Profesyonel bir MB görevlisi, MB verdiği kişinin manevi, dini, duygusal ve ilişkisel, sosyal ihtiyaçları ve kaynakları hakkında bilgi edinebilme, bunları değerlendirebilme ve buna göre bir müdahale planı yapabilme yetkinliklerine sahip olmalıdır. Çalışmalarının kaydını tutmalı, gerektiğinde ekip arkadaşları ya da öğrenci hizmetleri ile işbirliği yapabilmeli, etik kurallara ve gizliliğe özen göstermeli, farklı inanç, kültür ve kimlikten gelenlere karşı çeşitliliğe saygı ilkesiyle davranmalı, kampüs çalışanları için birebir görüşmeler, danışmanlık ve destekleyici konuşmalarla hizmet vermeli, gerektiğinde ibadetlerine liderlik etmeli, kurumun misyonunun manevi bileşenlerini temsil etmeli, kurumun değerlerine uygun farkındalık ve anma günleri düzenlemeli ve güncel araştırma ve uygulamaları takip ederek kendini geliştirmelidir (The Association of Professional Chaplains, n.d.).

MB görevlisinde yaklaşılabirlik olmak, yeni fikirlere açık ve önyargısız olmak, kendi ve inancı ile barışık/bütünleşmiş olmak, iyi bir dinleyici olmak, değersizlik hisseden öğrenciyeye "şartsız bir kabul ve destek" ortamı sağlamak ve şefkatli olmak gibi özellikler aranır (Aune vd., 2019).

MB görevlisinin eğitim bakımından İlahiyat alanında lisans ve yüksek lisans derecesine sahip olması ve klinik pastoral eğitim sertifikası sahibi olması, profesyonel uygulama teorisi ile bütünleştirilmiş bir MB yaklaşımına sahip olması, MB uygulamasını psikolojik

ve sosyolojik disiplinler ve dini inanç ve uygulamalar ile bütünleştirebilmesi, uygulamalarında ilgili literatürden faydalanabilmesi, grup dinamikleri ve örgütsel davranış konularında bilgi sahibi olması beklenir. Ayrıca öz farkındalığa sahip olması (güçlü ve zayıf yanları, duyguları, değerleri, duygusal ve fiziksel sağlığı gibi konularda) ve bu özelliklerinin mesleki uygulamasına etkilerinin farkında olması, etkili iletişim becerilerine sahip olması, öz-bakımına özen göstermesi, otoritesini uygun biçimde kullanabilmesi, etik kurallar dâhilinde çalışması aranan diğer özelliklerdir. Son olarak görevlinin MB ilişkilerini, duyarlı, açık, çeşitliliğe ve farklılıklara saygılı biçimde kurması, derinleştirmesi ve sonuçlandırması, kriz yönetmesi, yas ve kayıp danışmanlığı yapabilmesi, kişinin manevi bakımını kayıt tutarak etkili bir şekilde belgelemesi gibi becerilere sahip olması aranır.

Diğer taraftan görevlinin MB hizmetlerini kurumun yaşam ve hizmetlerine entegre edebilmesi, profesyonel disiplinler arası ilişkiler kurabilmesi, kurumsal kültürü ve sistemi kavrayabilmesi, inanç gruplarıyla iş birliği içinde olması, devamlılığın sağlanması için her beş yılda bir akran değerlendirme sürecine katılması, yılda 50 saat eğitim alması, ortak etik kurallara bağlı hareket etmesi gibi genel MB görevlileri ağı dahilinde bir kontrol sistemi içinde bulunulması da aranan niteliklerdendir (The Association of Professional Chaplains, n.d.; Vinding, 2021).

MB görevlisinin alması önerilen derslerden bazılarının isimleri bir fikir vermesi bakımından aşağıdaki gibidir:

- MB görevlisi için Sosyoloji ve Psikoloji,
- MB Uygulamasında Teoloji ve Dini Metinler,
- MB Modelleri ve Yöntemleri,
- Çağdaş Dini ve Kültürel Ahlak.
- İslami MB'de uzmanlaşmak için Müslüman Din Hizmetleri Teolojisi temel dersler arasında yer alır.

MB ve danışmanlık becerileri için en temel ihtiyaçlardan biri de üst-gözetimdir (supervision). Olmaması halinde MB görevlisi kendi deneme yanılma yöntemleriyle daha sonra düzeltilmesi çok zor olan hatalı davranış kalıpları geliştirebilir (Nouwen, 1969). Bunlara ek olarak, kampüste biri kadın biri de erkek olmak üzere en az iki Müslüman MB görevlisi bulunması önerilmektedir. Zira İslam dinine göre bazı ibadetlere erkek liderlik etmektedir. Bazı durumlarda ise kadın öğrenciler ve personel tarafından tercih edilebilirliği nedeniyle kadın MB görevlisinin aktif rol alması da ideal olur (Khoja-Moolji, 2011).

MB Binası ve Organizasyonu

Kampüs MB görevlisi ile ilgili yapılan öneriler aşağıdaki gibidir: tam zamanlı çalışma, ülke çapında kampüslerde yaygınlık kazandırılması, MB görevlisine yönetim tarafından daha fazla bilgi ve destek verilmesi, daha fazla görünürlük sağlanması, MB görevlilerinin baskıcı ya da pasif olmamaları, öğrenci ve personel tarafından tanınmasının sağlanması, kim olduğu ve yaptığı işin tanıtımı, pozitif psikoloji alanlarında katkıda bulunması, ruh sağlığı dışındaki konularda hayata bakışla ilgi destek vermesi.

Ayrıca MB merkezinin fiziksel yapısı insanlara dostça bir ortam sunması açısından önemlidir. Fiziksel imkânlar bireylerin inançlarını rahatça paylaşmalarına, kendilerini güvende hissetmelerine ve ruhsal gelişimlerini yaşayabilmelerine olanak sağlarken hâlihazırda birçok üniversitede bu ideal fiziksel imkânların yeterli olmadığı belirtilmektedir. Kampüste bu birim için özel bir alanın ayrılması ve doğrudan raporlama sisteminin oluşturulması yönetimin MB'ı açıkça desteklemesinin bir kanıtı olarak algılanmaktadır (Davis vd., 2004). Ayrıca MB görevlisinin kampüs içinde öğrenci ve personel üzerindeki en büyük etkisinin MB görevlisinin tam zamanlı çalıştığında, ücret aldığı ortaya çıkmaktadır (Aune vd. 2019).

Fiziksel alanların farklı dini grupların rahatça kullanabileceği, ibadet, toplantı, sosyalleşme ve MB görevlisi ile görüşmeler için farklı odaların olacağı tarzda sağlanması şeklindedir. Ayrıca verdikleri hizmetin daha profesyonel hale gelmesine ihtiyaç olduğunu belirten MB görevlileri, MB'nin üniversitelerdeki öğrenci hizmetleri birimine tam entegrasyonunun sağlanması, hizmet içi eğitimlerin artarak devam etmesi ve MB çalışmalarında etkinin kayıt altına alınması yönünde öneriler sunmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışma Hristiyan kültürü bağlamında kampüs MB hizmetlerini anlamayı amaçlamaktadır. Bunu da önce ilgili literatür incelenerek ve ardından alanda çalışanların görüş ve deneyimlerinden yola çıkarak yerine getirmeyi hedeflemektedir. Bütün bunların ötesindeki amaç ise Hristiyan tecrübesinden yola çıkarak Müslüman topluluklar için bir MB hizmetleri modeli geliştirmektir. Buna yönelik araştırmanın problemleri şöyle sıralanabilir:

- Kampüs MB hizmetleri nedir, nasıl çalışır ve işlevleri nelerdir?
- Kampüs MB hizmetlerini Türkiye'de başlatmak ve geliştirmek mümkün müdür?

Yöntem

Bu araştırma, anlamacı–yorumsamacı bir paradigmaya dayalıdır ve bu paradigmaya uygun biçimde nitel bir yöntem tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 48–69). Kampüs Dini Hizmetlerini çok yönlü biçimde anlamayı amaçlayan bu çalışmada, durumu gerçekçi, bütüncül ve derinlemesine biçimde ortaya koymaya imkân sağlaması (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39) nedeniyle nitel araştırma yönteminin bu çalışma için uygun olacağı düşünülmüştür. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden, okuyucunun bir durum, bir program hakkında çok az bilgisinin olduğu hallerde betimleyici, yorumlayıcı ve değerlendirmeci inceleme sağlayan Açıklayıcı/Tanımlayıcı Durum Çalışması deseni kullanılmış, (Datta, 1990; akt. Davey, 1991) veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme tekniği benimsenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak ekte yer alan görüşme soruları kullanılmıştır. Sorular, birinci yazarın daha önce yayınladığı çalışmalar çerçevesinde, kampüs danışmanlığında yer alabilecek konular üzerine yürütülen düşünce sürecinden sonra oluşturulmuştur. Buna göre soru alt başlıkları;

- Kişi (yaş, bu alanda çalışma süresi),
- Kampüs MB konusundaki görüşünüz (tanımı, mevcut durumu, önemi, nihai hedefi, inanç grubunu uygulamada diğer gruplardan ayıran özellikler, üniversitenin bu konudaki tutumu),
- Kampüs MB uygulamanız (yoğunluk, yaşanan ikilemler, çalışma saatleri, danışanların inanç grupları, etkinlikte nelerin yer aldığı, ele alınan konular, uygulamada bilimsel bir yöntemin ya da danışma yaklaşımının kullanılıp kullanılmaması),
- MB becerileri konusundaki görüşünüz (olması gereken beceriler, Türkiye'deki üniversiteler için öneriler, eklenebilecek son konular).

Şeklinde 4 ana konudan oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Örneklem seçiminde, yeni bir uygulamayı/programı tanıtmak için bu uygulamanın yapıldığı ortamda, uygulamanın çalışanları arasından en tipik birkaç tanesinin saptanarak çalışıldığı tipik örnekleme (typical case sampling) yolu tercih edilmiştir (Patton, 2002). Bu amaçla araştırmanın örnekleme, Kampüs Dini Hizmetlerinin uygulandığı İngiltere Üniversiteleri arasından Birmingham şehrinde yer alan Birmingham (n=3) ve Aston (n=1) üniversitelerinden olmak üzere bu görevi yerine getiren kişilerden seçilmiştir. Çalışmada katılımcıların gerçek isimleri değiştirilerek rumuz kullanılmıştır.

Bu araştırmanın veri setini oluşturan mülakatlar Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi aracılığı ile 2004 yılında İngiltere'ye 3 aylık bir mesleki araştırma ziyaretini içeren Leonardo da Vinci Hareketlilik Programı kapsamında yürütülen Faith Development and its Facilitation: An Attempt to Develop a Model of "Faith" Compatible With the Process of Pluralisation of Turkish Muslim Society temalı bir çalışma çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara Birmingham üniversitesinde çalışan bir öğretim üyesi aracılığı ile mail yoluyla ulaşılmıştır. Görüşmeler konusunda randevu alınmış ve belirlenen tarihte mülakatlar onların çalıştığı ofislerde yürütülmüştür. Sadece Müslüman katılımcı ile yapılan görüşme onun evinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 30–40 dakika sürmüştür. Görüşmeye başlamadan önce ses kaydı için izin alınmıştır ve çalışmanın raporlarında danışanların isimlerinin geçmeyeceği taahhüt edilmiştir. Mülakatlar ekte yer alan sorulardan da anlaşılacağı gibi İngilizce olarak yürütülmüştür. Yazıya geçirilen ses kayıtları iki araştırmacı tarafından analiz edilip Türkçe 'ye tercüme edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgi

Katılımcı Rumuz	Cinsiyet	Yaş	Kurum	Mezhep/Din	Kıdem	Çalışma Şekli
David	E	45	Aston Ün.	Free Church MB görevlisi	6. yıl	Tam zamanlı
Gerard	E	45	Birmingham Ün.	Baptist Kilise MB görevlisi	14. yıl	Tam zamanlı
Makul	E	34	Birmingham Ün.	Müslüman Muslim Advisor	3. yıl	Yarı zamanlı
Arthur	E	36	Birmingham Ün.	Anglikan MB görevlisi	5. yıl	Tam zamanlı

Veri Analiz Süreci

Yazıya geçirilmiş ses kayıtları 1. yazar tarafından NVivo yazılım (8.0) programı ile analiz edilirken, 2. Yazar tarafından da manuel yöntemle analiz edilmiştir. Nitel analiz tematik nitel analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme metinleri üzerinde tekrarlı okuma yapılmıştır. Sonra analiz programı ile metin bölmeleri (yapı, cümle, paragraf) içeriklerine göre yazarlar tarafından oluşturulan ana temalara (AT) (başlıklara) atanmıştır. Bu işlemler, görüşmelerin orijinal dilinde (İngilizce) gerçekleştirilmiştir. Ana temalara ayrılan metin kendi içerisinde de ikincil derecedeki ikincil tema (İT) gruplarına ayrılmıştır. Ardından her AT tekrar baştan sona okunarak kendi içerisinde tercüme edilmiştir. Tercüme yapılırken fazlalıklar gruptan çıkarılmıştır. Böylece metnin tekrarlı okunması yoluyla oluşturulan temaların uygunluğu tekrar ve tekrar doğrulanmıştır. Bazı noktalarda yoğun düşünme (reflection) sonucu akla gelen konular nedeniyle az sayıda AT ve İT grubunda değişiklikler yapılmıştır. Analiz ilk yazar tarafından taraflı tema oluşturmaktan

kaçınmak amacıyla literatür okunmadan gerçekleştirilirken, ikinci yazar önce literatür okuması yapıp, daha sonra metnin nitel analizine geçmiştir. Böylece ikinci yazarın literatür ışığında metinden oluşturduğu temalar ile metin içeriğini literatürden bağımsız okuyan birinci yazar tarafından oluşturulan temalar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada Tablo 2’de görüldüğü gibi %80 üzerinde benzerlikler bulunmuştur. Bu karşılaştırma aşağıdaki tabloda görülebilir.

Tablo 2. Başlıklar Konusunda Değerlendiriciler Arası Anlaşma Düzeyi

1. Araştırmacı (Nitel Analiz)	2. Araştırmacı (Nitel Analiz)
MB görevlisinin demografik özellikleri: görev süresi, deneyim vb.	MB görevlisinin demografik özellikler
MB'nin tanımı	
MB'nin önemi	MB'nin önemi
MB'nin amacı	MB'nin amacı
Becerileri, nitelikleri, yeterlilikleri ve uygulamaları	MB görevlisinde olması gereken nitelikler
MB'nin eğitimi	MB görevlisinin eğitimi ve kullandığı bilimsel yaklaşımlar
Destek biçimleri/yöntemleri	Etkinlikler (yapılan grup faaliyetleri, konferanslar, yemekler, eğlenceler) Danışmanlık becerileri
Arkada yatan felsefe/varsayımlar	
Türkiye için öneriler (Mekanla, MB görevlisi sayısı, bakış açısı, mali destek, kaynakları, mesai saati)	Türkiye için öneriler
Çok inançlı (multifaith) MB	Çok inançlı MB
Hedef kitle/danışanlar	Hizmet verilen kişilerle ilgili konular
Yoğunluk	Görülen öğrenci/personel sayısı Öğrenci nasıl haberdar ediliyor
Ele alınan konular	MB görevlisine hangi konular geliyor Farklı inançtan danışanlara tutumu
MB görevlilerinin karşılaştığı sorunlar	MB görevlisinin zorlayıcı bulduğu hususlar
İnançla ilgili sorular	MB görevlisinin inançla ilgili sorulara tutumu
MB görevlisinin yaşadığı sorunlar (yönetimle vb)	Üniversite yönetimiyle yaşanan zorluklar
MB'nin mali kaynakları ve sürdürülmesi	Finansman konusunda yaşanan zorluklar
Üniversitenin, kilisenin, yönetimin ve öğrencinin MB'ne bakışı	Kilisenin, öğrencinin ve yönetimin MB görevlisine bakış açısı
MB görevlilerinin farklı gruplarla ilişkileri	
MB'linin dini hizmetlerden farklı oluşu	MB görevlisinin üniversitelerdeki din kürsülerinden farkı
-----	MB nasıl denetleniyor?
-----	Ülkeler arası farklar (modeller)

Son aşamada birinci yazarın nitel analizi ikinci yazar tarafından, ikinci yazarın nitel analizi de birinci yazar tarafından gözden geçirilerek karşılıklı kontrol (cross-check) ve değerlendiriciler arası uzlaşma gerçekleştirilmiştir.

Nitel analiz sonucu belirlenen temalar bütün katılımcıların verilerinin genel okunması sonucu oluşturulmuştur. Dolayısıyla temaları birbirinden bağımsız olarak tek tek katılımcıların her birinden ayrı ayrı oluşturmak yerine bir bütün resim sağlamak amacıyla odaklı olarak gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak da her tema ve alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerine, ilgili başlığın altında yer verilmiştir. Bu yapılırken alıntılanan parçaların anlam bütünlüğünü bozmamasına, anlam kaymasına yol açmamasına özen gösterilmiştir. Katılımcıların başka birinden aktardığı alıntı tek tırnak işaret (') ile verilmiştir. Köşeli parantezlerin ([ ]) içeriği yazarlara aittir.

Bulgular

Bu bölümde, yapılan analiz sonucu Kampüs Din Hizmetleri/Görevlilerine ilişkin elde edilen konular on bir başlık altında sunulacaktır. Her başlık kendi içinde bazı alt başlıklara ayrılmıştır.

- A. Kampüs MB Hizmetlerinin Tanımı
- B. Kampüs MB Hizmetlerinin Önemi
- C. Kampüs MB Hizmetinin Yapılanması ve Organizasyonu
- D. Kampüs MB Hizmetlerinin Amacı
- E. Kampüs MB Görevlisi Eğitimi
- F. Kampüs MB Hizmetlerinde Kullanılan Beceriler/Uygulamalar
- G. Kampüs MB Hizmetlerinde Danışan Grubu: Öğrenciler ve Çalışanlar
- H. Kampüs MB Hizmetlerinde Ele Alınan Konular
- İ. Kampüs MB Görevlilerinin Yoğunluk Düzeyi
- J. Kampüs MB Görevlilerinin Karşılaştıkları Sorunlar
- K. Müslüman Kampüs MB Hizmetleri ile İlgili Öneriler

A. Kampüs MB Hizmetlerinin Tanımı

1. Hazır oluş / Hazır bulunuş

Kampüs dinî topluluk hizmetleri konusundaki en kapsamlı tanım Arthur tarafından yapılmıştır. Tanımında ihtiyacı olan herkes için hazır olmak, orada bulunur olmak vurgusu yapmaktadır. Buna göre Kampüs MB yapmadan çok hazır oluşla ilgilidir.

Bulunuş/Hazır oluş din hizmetleridir. ... üniversite topluluğunda meydana gelen her ne olursa orada yer almak. .... öğrenci, çalışan, akademik çalışan, yönetici topluluğun bütün üyeleri için orada hazır olmak. Kampüs topluluğunda kilisenin hazır oluşunu temsil eden biri olarak bulunmak. .... hizmete ihtiyacı olan herkes için burada olmak. Bu ihtiyaç kendilerine dua olabilir, konuşma olabilir, ona hizmet olabilir. (Arthur)

Hazır oluş / Hazır bulunuş vurgusunu diğer katılımcı ifadelerinde de görmek mümkündür. Bu da bize, bu tanımın Kampüs MB'de birincil derecede önemli görülen bir husus olduğunu düşündürmektedir.

Zil ya da telefon çaldığında elimdeki işi bir kenara bırakırım. Çay suyu ısıtırım, çay, kahve ya da sıcak çikolata alırız. Burada ofiste ya da güvenli bir yerde konuşuruz. Ciddi bir görüşme varsa stresten uzak kapıyı kapatırız. (David)

2. Eşlikçilik

Kampüs MB ile ilgili belirlenen ikinci tanım "eşlikçilik" olarak belirlenmiştir. Bu ifadeden kastedilen, öğrencilerin inanç gelişimi yolculuğunda onlara eşlik etmektir.

İnanç yolculuğuna eşlik etme.... Bazen dinlenmek için bir yerlerde mola veririz, yemek yeriz, bakımları tamamlarız, atlar sulanır, yedirilir, tazelenir tekrar yola koyuluruz. İnsanların ... inançları üzerine düşündüğü bir yerdir (...). Bir kere gelebilirsin, iki kere gelebilirsin, on dört kez gelebilirsin, istediğin kadar gelip bizimle sohbet edebilirsin, kapı açık, her zaman hoş gelirsin. (David)

3. İlahiyatçı olmaktan farklı bir iş

Katılımcılar, görevlerinin "ilahiyatçı akademisyen olmaktan farklı bir iş" olduğunu belirterek ayırt edici bir tanım getirmektedir.

İlahiyat bilimi teolojik gerçeğin ne olduğu ile ilgilenir. Biz ise ilahiyat konularıyla ilgilenmekle birlikte burada daha ziyade pratik [uygulamalı] sorunlarla ve konularla ilgileniyoruz. (Arthur)

4. Din merkezli yaklaşım

MB'ne yönelik bir diğer tanım, bu hizmetlerin oldukça din merkezli (dini savunmayı ön planda tutan) yaklaşımına dikkat çekmektedir. Önceki tanımlarla karşılaştırıldığında, birinci tanımda (hazır oluş/bulunuş) daha genel bir kitleye hitap eden bir yön bulunurken bu tanımda din merkezlilik öne çıkmaktadır.

Benim rolümle ilgili kendimi algım, halkına tanrıyı ve tanrıya da halkını temsil eden bir papaz şeklindedir. Kendimi insanların günlük yaşantılarında tanrıyla ilgili öğrenebilmelerini sağlayan biri olarak görüyorum. (Arthur)

5. İslami tanım

Katılımcılar arasında tek Müslüman MB görevlisi olan Makul, görevini tanımlarken 'Chaplain' kelimesi yerine Müslüman Tavsiye Verici (Muslim Advisor) kelimesini tercih ettiğinin altını çizmiştir.

Bu İslam'daki kardeşlik kavramıyla ilgilidir. Orada Müslüman veya gayr-i Müslim bütün insanlık için bulunma konseptidir. Gücün yettiği kadar bölge sakini olarak orada yer

almaktır. Dışarı çıkmak ve diğer insanlara yardım etmektir. Bu yapabildiğin her neyse fiziksel olabilir, psikolojik, ruhsal olabilir. (Makul)

Bir kampüs MB görevlisi her şeyden önce bir manevi önderdir, bir dini liderdir ve peygambervari bir role (psudo-prophetic role) doğru adım atmaktır. (Makul)

6. Üniversitenin perspektifi

Üniversiteler MB'ni öğrencilerin güçlükleri çoğalıp strese dönüştüğü anlarda birine derdini anlatma ihtiyacı olduğunda sorunlarını dinlemek, öğrencilere yardım etmek için bulundurur. Gerard'in anlattığına göre bazı üniversitelerde din görevlisi uçta bir konumda ("seküler bir üniversitede ne işi olabilir" diye sorgulanma) kalmakta, oldukça yalnızlık çekilen bir rolde yer almaktadır.

Hatta bazı üniversitelerde MB bulunmamaktadır. Oralarda özellikle de öğrenci hizmetleri bölümünde öğrencilere bir iki mekân ayrılmaktadır. Öğrenci yönetimi bölümü onlara önemli destek sağlamaktadır. (Gerard)

B. Kampüs MB Hizmetlerinin Önemi

Kampüste "gerektiğinde dini yardımda bulunabilecek" birilerinin bulunması bazıları tarafından "marjinal" bulunabilir olmasına rağmen katılımcılar tarafından "çok önemli" görülmektedir. Kampüs MB "gücü olmadan belirli düzeyde etkide bulunabilen kampüsteki birkaç yer ve gruptan biri" sayılmaktadır. Dahası "biz üniversitenin emniyet kemeri olabiliriz" şeklinde ifade edilmektedir. (Arthur)

Kampüs MB "kampüste yer alan kişiler kadar önemli" addedilmekte, Bu işi önemli hale getiren, böyle bir yapılanmanın öğrencilerin ihtiyaçlarına özellikle de dini ihtiyaçlarına cevap verme olanağı sunmasıdır. Bu durum aynı zamanda Müslüman öğrencilerle ilgili 11 Eylül olayları çerçevesinde potansiyel terörist kalıp yargılarının giderilmesinde, tehdit görülmelerinin haksızlığını savunmada "son derece önemli" bir işleve sahip olmaktadır. Çünkü bu hizmet gençler arasında "köprüler" kurulmasına yardımcı olmaktadır. (Makul)

C. Kampüs MB Hizmetlerinin Yapılanması ve Organizasyonu

1. Kampüs MB görevlilerinin organizasyonu

Katılımcılar, ABD'de campus ministry (kampüs din görevlileri) ve İngiltere'de chaplaincy (MB) modeli kullanıldığını belirterek bir ayrımın altını çizmiştir.

Amerika'da üniversitelerde MB görevlisi bulunur ve genellikle üniversiteler tarafından istihdam edilir. Aynı üniversiteler kampüs atanmış din görevlileri da bulundurlar. Kampüse atanan papazlar mezhepler tarafından yerleştirilir. İngiltere'de kampüste bu işi

yapan herkes chaplain olarak isimlendirilir. İngiltere’de MB görevliliği genellikle gönüllülüğe dayanır. (David)

2. Müştemilat ve mali yönetim

İngiltere’de kampüs MB’nin finansmanının üniversite tarafından karşılanmaz.

İster kiliseler veya bir cemaat tarafından görevlendirilsin, ister gönüllülük esasına göre yapılsın burada bu hizmet için üniversite tarafından maaşı ödenmez. Yani burada İngiltere’de kişi bir kilise ya da dini topluluk tarafından çalıştırılır veya bir rol verilir ancak bu dini görevi üniversite kendisi tanır ve yetkilendirir. (Gerard)

Bu sistem içinde ödenekleri bağlı buldukları ve kendilerini üniversitede görev yapmak üzere atayan kiliseler/kilise cemaati tarafından karşılanmaya çalışılan kampüs MB görevlisi, üniversitenin mali katkısının yalnızca mekan sağlamak ve mekanın elektrik–su gibi giderlerini karşılamakla sınırlı olduğunu ifade etmektedir.

Benim ödeneğimin çoğunu kilise sağlamaktadır ... Üniversite binanın bakımı, elektrik vb. faturalar ve hizmetli gibi az sayıda harcamalara katkıda bulunmakta ve binayı sağlamaktadır. ... (ayrıca Gerard). Bunun dışındaki her şey, benim maaşım, ev kiram, kişisel seyahat masraflarım kilise tarafından karşılanmaktadır. (Arthur)

Sekülerleşmeyle birlikte kiliselerin finansal kaynaklarının daraldığına, bu durumun MB finansmanına olumsuz etki ettiğine dikkat çekilmektedir.

Dinî topluluk hizmetlerini desteklemek zorlaşmaktadır. Zira sekülerleşme söz konusudur. Manevi hizmet sunanların güçleri azalmaktadır. Gittikçe daha az sayıda MB görevlisinin ücreti kilise tarafından ödenmektedir. (Arthur)

Bu hizmet için üniversite tarafından maaş ödenmemektedir. Bana [farklı mezhepler] biraz mali katkıda bulunur. [Bazı çevreleri] MB görevlisi istihdam etmesi konusunda görüşmeler yürütüyoruz onları teşvik ediyoruz. Para az, istihdam edilebilecek MB görevlisi az. (David)

D. Kampüs MB Hizmetlerinin Amacı

1. Dini ve manevi bir kaynak olmak

Katılımcıların amaç ifadeleri arasında “dini amaç” önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlara varlıklarıyla “Tanrı’nın günlük yaşamınıza dair söyledikleri olduğunu hatırlatmak” bir dini amaç ifadesidir.

Amacımın İncil’in değerlerini desteklemek, ... İncil’ni tanıtmak olduğunu söyleyebilirim ve bu, insanlara İsa’nın yaptıklarını anlatmak yoluyla ya da üniversitede işler yolunda gitmediğinde eleştirel dini bir söylem oluşturmak yoluyla yapılabilir... Amaç, insanların günlük yaşamları, iş yaşamları ve ders çalışmalarıyla ilgili Tanrının söyledikleri olduğu konusunda farkındalık yaratmaktır. (Arthur)

Öğrencilere kendi inançları konusunda sorular sorma fırsatı sağlamak dini amacın bir diğer boyutudur.

Kendimi insanların günlük yaşamlarında Tanrı hakkında bilgi edinmelerini sağlayan biri olarak algılıyorum. ...Sorunuzu yanıtlamak için oradalar. (Arthur)

Dini amacın "nihai olarak bir inanca bağlı insanlar oluşturmak olmadığı", aksine, "Bütün bir üniversite için dini merci kaynağı oluşturmak" olduğu da dile getirilmektedir. Bazı üniversitelerde İsa'ya havari yetiştirmek bir misyon olarak benimsenmiş olsa da, katılımcılardan Gerard böyle bir amaç konusuna sıcak bakmadığını belirtmektedir.

Bunun [din yaklaşımın] ...desteğin küçük bir parçasını oluşturduğunu düşünüyorum. Bunun asla bir bütün olarak MB'nin hedefi olduğunu hiç düşünmedim. Bu sadece ... yan ürünüdür. (Gerard)

Makul için kampüs dinî topluluk hizmetlerinin amacı dini olanın da ötesinde temel İslami bilgilerin öğretilmesini de kapsamaktadır. Bu İslam'ın daha derinden anlaşılması şeklindedir. Diğer taraftan böyle bir eğitimin içerisinde bilimle Kur'an'ın içeriğinin uyumlu olması arzulanmaktadır.

Müfredat dışı olarak İslam'ı, anlamasalar da Kur'an okumayı öğreniyorlar. Derinlemesine değil ritüel olarak. Mesela bilim ile dinin bazı prensipleri konusundaki derin sorulardan önceki aşama olarak bunları öğreniyorlar. Kurandaki embriyoloji ile ilgili betimlemeler tıp öğrencilerinin çok hoşuna gidiyor. (Makul)

2. Kurum sosyal kimliğine entegrasyon

Bir diğer amaç üniversitenin bünyesinde toplumsal bütünlüğü inşa etmeye çalışmak şeklindedir. MB görevlisi, kurumun genel yapısına alışmaları ve üniversiteyi tek bir topluluk göreyerek ilgilenmeleri gerektiği hususunda hemfikirdir.

Rolümü temelde 'bir topluluk duygusu oluşturmak' olarak görüyorum. Üniversitenin genel yapısıyla ilgilenilmeli ve üniversite bir topluluk olarak ele alınmalı, topluluk yaşamı oluşturmaya çalışmalıyız. (Gerard)

3. Akademik verimi artırmak

Diğer bir amacın, öğrencilerin "üniversitedeki zamanını verimli bir şekilde kullanmalarına katkıda bulunmak" (Makul) olduğu görülmüştür. Makul bu amacı, "öğrencilerin üniversite yaşamlarında kendilerini güçlendirecek ve üniversite sonrası yaşama hazırlayacak olumlu deneyimler yaşamaları" olarak açıklamaktadır.

4. Topluluk ve aidiyet duygusunu beslemek

Katılımcılar, MB merkezinin amaçlarından birinin de, kapısı tüm üniversite öğrencilerine açık güvenli bir alan sunmak olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda, MB için ayrılan

mekân yalnızca kutsal/dini organizasyonlara ev sahipliği yapmanın ötesinde, öğrenciler için sosyalleşebilecekleri, kendilerini güvenilir bir topluluğun parçası olarak hissedebilecekleri bir alan olarak sunulmaktadır.

MB sadece kutsal bir yer değildir. Bir bütün olarak öğrenciler arasından bir araya gelmiş bir topluluktur, diğer mezheplerden Hristiyanlarla da çok güçlü bir şekilde çalışırlar ve bir bütün olarak çalışırlar. İnsanların ait olduğu topluluktur ve genellikle onların arkadaş grupları, ev arkadaşları da dahil, üniversite hayatları boyunca inançlı insanların toplanıp bir araya geldiği güvenli bir yer. (Arthur)

5. Genel bakım sağlamak

MB görevlisi, temsil ettikleri inancın mensubu olan öğrencilerle ilgilenmeyi görevlerinin önemli bir parçası olarak görmelerinin yanı sıra, görevlerinin ve amaçlarının bununla sınırlı olmadığını vurgulamaktadır. Tüm üniversite için, her inançtan öğrenciler için desteğe hazır bulunmak amaçları arasında önemli bir yere sahiptir.

Burada bulunmanın amacı farklı inançlardan olan öğrencilere destek ve bakım sunmaktır. Bunun da ötesinde illaki bir inanca sahip olmaları da gerekmez, bir inanca sahip olmayanlara destek sunmak için de buradayız. Dinlenmek, konuşmak ve sesini duyurmak için gelen tüm insanlar için buradayız. (Gerard)

İnsanlar olarak hepimizin benzer endişeleri, benzer zorlukları, benzer sorunları var (David)

6. Ruh sağlığı ve kişisel gelişime destek olmak

Katılımcılar, kendilerine başvuran öğrenciler arasında klinik boyutta psikolojik sorunlara sahip olanları ilgili üniteye yönlendirdiklerini, bunun dışında pek çok öğrencinin stresle başa çıkma, yaşamında gerçekleşen değişimlere uyum sağlama, dini kimlik gelişiminde destek arama, sosyal yaşamda yaşadığı sorunlarla ilgili destek arayışında olma gibi sorun ve ihtiyaçlarla kendilerine başvurduğunu belirtmektedirler. Bu anlamda, bir diğer amaç ifadesi, öğrencilerin stresle nasıl daha iyi baş edebilecekleri ve gerilimi nasıl çözüme ulaştırabileceklerini öğrenme, değişimler sırasında öğrencileri destekleme ve cesaretlendirme ve dini kimliğin olumlu deneyimlerle gelişmesi için onlara eşlik etme şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin yaşadıkları güçlükleri onlara doğru bir şekilde yansıtacak birine ihtiyacı var. 'Bu benim çıkmazım; düşündüğüm kadar kötü değil' veya 'oldukça kötü ama geçmişte bununla bu şekilde başa çıktım. Sadece MB görevlisi ile konuşmak bu zor zamanı inancımınla atlatacağım konusunda bana biraz cesaret verdi diyorlar. (David)

7. Hazır bulunuş/merci oluşturmak

Bir amaç ifadesi de "hazır bulunmak" tır. Bir katılımcının "MB yapmakla değil, olmakla ilgilidir" (David) ifadesi bu amacı net biçimde vurgulamaktadır. Öğrencinin ihtiyaç

duyduğu anda başvurabileceğini bildiği güvenilir bir merci olmak MB'nin temel amaçlarından biri olarak görünmektedir.

Gerektiğinde stres zamanlarında başvurabileceğimiz, soru sorabileceğimiz, görüş danışacağımız bir merci olmak. İslam'ın temel unsurlarından biri de birbirimiz için var olmaktır. (Makul)

Benim için öğrencinin, ulaşılabilir olduğumu, açık olduğumu, müsait olduğumu, arkadaş canlısı olduğumu bilmeleri önemlidir. Eğer bana bir şey söylerlerse, bunu güvenle tutabildiğimi, bana bir konuşmada söyledikleri her şeyin gizli kalacağını ve bunu kimseye paylaşmayacağımı. Gizlilik, samimiyet, açıklık, öğrencilerin MB görevlisi olarak rolümü görmelerini sağlamak için çok önemli değerlerdir. İşler zorlaştığında burada olduğumu bilmelerini isterim. (David)

E. Kampüs MB Görevlisi Eğitimi

Yapılanmış (formal) temel eğitim

Görüşmelerde, katılımcıların Kampüs MB görevine yönelik aldıkları yapılanmış eğitimin çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. İlahiyat eğitiminden sonra bir süre kilisede çalışıp MB görevlisi olarak atananlar olduğu gibi, pastoral bakım ve psikolojik danışmanlık alanında mastır yaptıktan sonra bu göreve atananlar da vardır.

Eğitim bakımından ben atanmış bir Metodist din görevlisi (minister) olarak genel bir eğitime sahibim. Özellikle üniversite MB için eğitim almadım. Temelde Hristiyan teolojisi eğitimi aldım. Yeni ahitte yer alan Tevrat ve İncil metinlerini çalıştım. Akademik nitelikteki Pastoral Teoloji kursu aldım. Uygulama fikirleri aldık sonra yerel bir kiliseye papazlık atamam yapıldı. (Gerard)

Katılımcılardan biri kendini psikolojik danışman olarak isimlendirememekle birlikte bazı temel psikolojik danışmanlık becerilerine sahip olduğunu, görüşmelerinde herhangi bir danışmanlık yaklaşımı kullanmadığını (Arthur), diğeri ise psikolojik danışmanlıkla ilgili pek çok şeyi bilmediğini (Makul) dile getirmiştir. Bununla birlikte, katılımcılar genel olarak, kullandıkları görüşme teknikleri ve iletişim becerilerini papaz eğitiminin bir parçası olarak öğrendiklerini ifade etmiştir. David ise, ilahiyat lisans eğitiminin ardından uzmanlık alanı olarak pastoral bakım ve danışmanlığı tercih ederek bu alanda mastır eğitimi aldığını belirtmiştir. Bu eğitim dâhilinde klinik pastoral eğitim gördüğünü, üst-gözetilme imkânı bulunduğunu da eklemiştir.

Mastırda pastoral bakım ve danışmanlık çalıştığım da klinik pastoral eğitimi görme fırsatı da oluyor. Bunu hastane MB'nde ya da bazen öğrencilerin gidebildiği psikiyatrik hastanede de kullanabilirsiniz. Oralarda biz öğrenciler kabul edilir ve öğrencilere danışman olmak için eğitilirdik. Dolayısıyla hastanelere gider oralarda çalışırdık. Hastaları ziyaret ederdik.

Hastalarla olan konuşmalarımızı hatırlıyorum, kaydederdik, kayıtları grupta vaka konferanslarında tartışırdık. Böylece büyüklerimiz danışmanlarımız olup biteni dinleme şansı olurdu. Tekrar aynı konuşma geçseydi ne derdin. Pastoral bakımı bu soruyla ilgili nasıl daha iyileştirebilirdin. Şunu duydun şunu kaçırdın. Şimdi duyabiliyorum anlıyorum. Bir şey sorarken aslında başka bir şey soruyor. (David)

Sürekli eğitim

Katılımcılar, aktif olarak görev yaptıkları bu süreçte kendilerini geliştirecek bir takım eğitim etkinliklerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Yapılanmış (formal) eğitim sonrası alanla ilgili konferansları, eğitim etkinliklerini takip etmek gerekir. (Arthur)

Meslektaşlar arası iş birliği

Katılımcılar özellikle meslektaşlar ile bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunma ve iş birliği yapmanın önemine vurgu yapmıştır.

Meslektaşlarla birlikte çalışmayı çok faydalı ve olumlu bir deneyim olarak görüyorum. David ile mesela düşünce paylaşımı, ulusal ve uluslararası öğrencilere, çalışanlara nasıl fayda olunabileceğini konuşuruz. (Makul)

Yeterlilik (Kalifikasyon)

Bir katılımcı günlük uygulamalarında herhangi bir bilimsel kuram ya da danışma yaklaşımı kullanmadığını ancak eğitim sonrası okuduğu kitaplardan, konferans ve kurslarda öğrendiklerini uyguladığını belirtmiştir. Ayrıca eğitilmiş bir danışman olmadığının ayırında olduğuna özel bir vurgu yapmıştır.

Danışman olmadığımı genellikle onlara iletirim. Onlara dinleyen bir kulak olduğumu, belirli/sınırlı beceri ve eğitimim olduğunu açıkça belirtirim. Eğer gerçek bir danışmaya ihtiyaçları olduğunu söylerlerse danışma servisine yönlendiririm. Genellikle dinlemekten memnunum. (Gerard)

F. Kampüs MB Hizmetlerinde Kullanılan Beceriler/Uygulamalar

1. Genel felsefe ve varsayımlar

Katılımcıların bazı ifadeleri kampüs MB hizmetlerinin arkasında yatan ve içinde ontoloji ve epistemoloji konularının yer aldığı daha genel felsefeyle ilgili gözükmektedir.

İki farklı versiyon

Yukarıda Kampüs MB'nin yapılanması ve organizasyonu bölümünde de görüldüğü gibi kampüste hem mezheplerin finanse ettiği ve görevlendirdiği din merkezli kampüs din görevlisi hem de kampüs MB yapan kişiler görev yapabilmektedir. Birincisinin amacı dinin tebliğ (Prophetic) yönünü vurgularken diğeri daha çok danışanların dünyevi sorunları

merkezli olmayı hedeflemektedir. Birincisinde MB dinî hizmetlerin bir parçası olarak algılanmaktadır: David'a göre MB dini bakımın bir parçasını oluşturur. Gerard'e göre "MB din hizmetleri için de önemlidir".

Makul bir "bagajı", "perspektifi" ve "değerleri ve düşünceleri" olduğunu ve belki yaklaşımın bunlar tarafından şekillendiğini dile getirir. Bundan dolayı "tamamen objektif olabileceğini söylemen mümkün değildir" düşüncesinin altını çizmiştir. Bununla birlikte kendi yapmaya çalıştığı şeyin "dinin ifade etmeye çalıştığı şeyin özü" olduğunu belirtmektedir. Böylece Müslüman kampüs din görevliliğinin çekirdek değerlerinden birinin kardeşlik ile ilgili olduğunu ileri sürer. Burada Makul'e göre Hz. Peygamberin bir tavsiye verici olması şekillendirici bir yere sahiptir. Ek olarak bu konuda Gazali'nin İslam'daki kardeşlikle ilgili aşağıdaki ifadesine yer verir:

Kendinden çok kardeşinin sorunlarıyla ilgilenmek. Bu tür prensipler en samimi anlamda orada olabilmeyi gerektiriyor. Bu stresli anlarda ihtiyaç duyulduğunda yönümüzü döneceğimiz bir şeydir. Gider onlara hal hatır sorarız, müşavere edersin. Bu şekilde birbirimiz için orada olmamızın İslam'ın temel bir unsuru olduğunu düşünüyorum. Birinin bunu yapabilmesi MB adına müthiş bir değerdir. (Makul)

Makul MB hizmetinin Müslümanların azınlık olarak yaşadığı bir sosyo-kültürel ortamda olması ile onların çoğunlukta olduğu bir bölgede farklı olabileceğini ileri sürmektedir.

2. Temel destek biçimleri

Katılımcılar görevlerinde çeşitli destek biçimlerini kullandıklarını ifade etmiştir. Bunlar; ayaküstü görüşmeler, birebir görüşme/psikolojik danışmanlık, sosyolojik gözlemcilik, konferanslar düzenleme, grup etkinlikleri, sosyal etkinliklere katılma, uzaktan destek (telefon ve internet) alt temalarıyla belirlenmiştir. (Çalışmanın bu kısmında yer darlığı nedeniyle kısaca sıralanan alt temaların her biri ilgili katılımcı ifadeleri ile örneklendirilememiş, yalnızca bir kaçıyla yetinilmiştir.)

Sıradan görüşmeler, yemek yerken, farklı gruplarla görüşme. Mümkün olduğunca çok sayıda öğrenciyle görüşme. Sıradan rastgele konuşmalar, bazen maneviyatla ilgili ama çoğu kez farklı. Üniversiteyi dolaşmak, farklı derslere veya toplantılara katılarak öğrencilerle buluşmak tanışmak binada çalışanlarla yöneticilerle vs. (Gerard)

Psikolojik danışmanlık becerilerini kullanırım. Çoğu kez aktif dinleme. Yansıtma. Onların dilini kullanma benimkini değil. Tercüme etme gereği duymadan ona geri yansıtma. Görmelerine yardım etme, inanç iç yolculuklarında yalnız olmadıklarını gösterme, ben dinleyen bir eşlikçiyim. (David)

Konuşmacıların davet edildiği programlar düzenlemek. İlgili konularda kitap bulundurmak veya belki referans listesi oluşturmak. (Arthur)

Karaokeye gider şarkı söylerim. Müzik var, ekranda kelimeleri görürsünüz ona eşlik ederek şarkı söylersiniz. Öğrenciler de kalkıp söylüyor. Buluşmak öğrencilerle takılmak için iyi bir yer (David)

3. Genel kişilik özellikleri

MB bir takım genel kişisel özellikleri gerektirmektedir.

Kişisel özellikler

Meslekle uyumlu hissetmek, geçmiş deneyimlerinden yararlanmak ve beceri ve yetenekleriyle mesleğinde kendini yeterli hissetmek önemlidir.

Ben doğru yerdeki doğru zamandaki doğru iş için doğru biriyim. Bu iş gerçekten de ... bana tam uymaktadır. Çünkü burada kişisel inançlar gündeme gelmektedir. Sahip olduğum beceriler ve yetenekler pastoral bakıma ve danışmanlığa en uygun olan şeyler olduğuna inanıyorum. (David)

Kişisel gelişim

Öz-düşümselliğe, kendini sorgulama, geliştirme, eleştirebilmeye vurgu yapılmıştır.

Kendimi espri konusu yapar gülerim. MB görevlisi kendi inancı veya inanç yolculuğu üzerine düşünme kapasitesine sahip değilse o kişinin kendisini neşeli ve esprili bir tarz kullanarak ciddi meseleleri ele alamıyor demektir. (David)

Dinî Nitelikler. Dini nitelikler konusunda dini hizmetler verme, diğer dinlerin mensuplarıyla iletişim ve iş birliği yapma ve kendi inancını güçlü tutma özellikleri bulunur.

Günlük yaşamda ibadetleri yürütebilme; İncil'i okuyup yorumlayabilme; insanlarla, kendi inancınla bütünleşik kalabilme; iç bütünlüğünü anlama; kendi inanç bütünlüğünü koruma gibi özelliklere sahip olmak önemlidir (Arthur).

4. Genel stratejiler

Burada beceriler konusundaki daha genel yaklaşımları ya da genel prensipleri ifade eden düşüncelere yer verilmiştir. Bunlar; tarafsızlık, doğrudan iletişim tarzı, kişisel özellikler, bütüncül bakış, sosyal beceriler ve sosyal bağlantıları kurabilme ve çekirdek değerleri iletme alt temalarıyla belirlenmiştir.

Dini tehditte bulunmadan iletişimde bulunmak. Kişinin inanma biçimine katılmasam da onunla o konuda münazaaya girmemek. Bana saygı duymak düşer. Eğer samimi

tavsiye/görüş sorarlarsa o başka. Görevim topluluğun farklı tabakaları arasında köprüler ve bağlar kurmaktır. Enerji vermek dinamikleştirmektir. (Makul)

Yılın başlarında öğrencileri bilgilendirme, onlarla bağlantı kurma, bilgi verme. Listemde yer alan öğrencilere mektup yazarım. Üniversitenin farklı yerlerine posterler asarım vb. şeyler. İnanç paylaşımı adı altında grup oluştururum. Bu farklı inançtan insanların bir araya gelmesi ve tanışma için iyi bir fırsattır. (Gerard)

Temizlikçiden saraylıya her tür insanla çok iyi empati kurabilmeniz gerekir. Genç yetişkinlerle ve farklı kuşaktan gençlerle konuşabilmelidir. Bu anlamda iyi bir dinleyici olabilmek gerekir. (David)

Bilindiği gibi İnsan Merkezli danışmada üç çekirdek değer vardır: empati, koşulsuz kabul ve içtenlik. Katılımcıların belirttiği koşulsuz olumlu kabul, yargılamama, empati, merhametli olma, öz-düşümsellik (self-reflection) gibi değerler bu meyandadır.

Yargılayıcı olmamak çok önemli. Pek çok kişi yargılama konusunda acele eder. (Makul)

Empati, evet, empati kurma! ... İncil'de bir ayet var Paul der ki "ağlayanla ağla sevinenle sevin" işte benim işim bu. (David)

MB görevlisi öz-düşünen biri olmalı. Eğer bir MB görevlisi kendi inanç geleneği üzerinde ve kendi inanç yolculuğu konusunda kafa yormuyorsa bu kişi kendini yeterince ciddiye almıyordur, espri yeteneğine de sahip değildir. (David)

5. Mikro görüşme becerileri

Mikro görüşme becerilerinde, dinleme, empoze etmeme, esprili/güler yüzlü olma, uzlaştırıcı olma, cesaretlendirme, olumsuzluklardan ders almayı önerme, tavsiye verme/vermeme, uzmanlığının dışında kalan konularda sınırlılıklarının farkında olma ve uzmana yönlendirme alt temaları belirlenmiştir.

Ben öğrencilerle şakalaşıyorum. Espriler yaparım. Yaklaşılabilir olduğumu iletirim. Açık olduğumu. Dinlemeye hazır olduğumu, arkadaşça olduğumu. Güvenli olduğumu. Bana ne söylerlerse gizli kalacağını, kampüste gidebilecek oldukları biri olduğumu. (David)

Gerektiğinde ilgili uzmana yönlendirmeleri çok önemlidir. Bu dini veya ruh sağlığı konularında olabilir. Bir Müslüman öğrenciyi dinleyebilirim ama ona imamla konuşmasını öneririm. (Arthur)

Mikro görüşme becerileri içinde ele alınması gereken bir konu da tavsiye verme/vermeme hususudur. Bu konuda katılımcıların farklı yaklaşımları olduğu görülmüştür. Bazıları tavsiye verirken diğerleri bunu uygun bulmamaktadır.

Hemen hemen bütün öğrenciler ... tavsiye beklerler. Hemen hepsine onlara hiçbir tavsiyede bulunmayacağımı söylerim. Bazen bir konuda düşünmesi konusunu tavsiye ederim (David). Benim işim tavsiye vermek değil. (David)

Makul ise, İslam'ın sınırları içinde dini tavsiyede bulunmakta olduğunu şu sözleriyle belirtmektedir:

Ben bir fıkıhçı olmadığımı öğrencilere açıkça iletirim. Öğrenciler örneğin eşcinselliğin haram oluşu ile ilgili vaaz edilmeye ihtiyaçları yoktur. ... Ahirette karşılığını göreceğini, Allah'ın bunu gördüğünü söylerim. İslam'da eş cinselliğin haram olduğunu söylerim. Ama yine de tercihin kendinde olduğunu belirtirim. Aklını kullanarak kendi kararını kendin verebilirsin. Herkes kendi kararından kendi sorumlu diyorum. (Makul)

G. Kampüs MB Hizmetlerinde Danışan Grubu: Öğrenciler ve Çalışanlar

Hedef kitle bakımından MB birbirinden farklı beş farklı gruba ayrılmaktadır: Yaş grupları, tek inanç mensupları, inanç içi çoğulculuk, farklı dinlerden olanlar ve ateizm de dahil farklı yaşam yönelimi olan kişiler.

1. Danışanların demografik özellikleri

Katılımcılar, her ne kadar Kampüs MB kampüs içinde akademisyen, diğer çalışan ve öğrenci olmak üzere tüm topluluğa hizmet vermeyi amaçlıyor olsa da, kendilerine çoğunluk itibarıyla öğrencilerin başvurduğunu ve dolayısıyla ilgilendikleri kitlenin 18–23 yaş aralığında yoğunlaştığını belirtmiştir.

Bize gelen öğrencilerin çoğu 18 yaş ve üstü kişiler. Çok az sayıda 17 yaşında öğrenci var. 18 yaş yetişkin demektir. Dolayısıyla bana gelen herkes yetişkin niteliğinde. (David)

2. Tek inanç tek mezhep yaklaşımı

Görüşülen MB görevlisi, görevlerinin tüm kampüs topluluğuna yönelik bir kapsamı olsa da, temsil ettikleri din ya da mezhebe özel hizmetlerinin de öncelikli bir rol olduğunun altını çizmiştir. Örneğin Arthur'un, "Benim ayrıca daha özelde Anglikan öğrencilerini destekleme rolüm bulunmaktadır" dediği bir rolü de bulunmaktadır. Yani hazır bulunuş rolü, özelde belirli bir dini topluluğun üyeleri genelde ise bütün üniversite mensuplarına yöneliktir.

Free Church adı altında İngiltere'de bulunan geniş bir kitleye sahip küçük ebatlı mezheplere destek vermek için buradayım. (David)

Bilindiği gibi her yıl üniversiteye Müslüman öğrenciler gelir. Onların burada benim başvurulabilecek bir kaynak olarak bulunduğumu bilmeleri gerekir. (Makul)

3. İnanç içi ve inançlar arası çoğulculuk/farklılık yaklaşımı

Gerek aynı inanç içinde gerekse inançlar arası tüm farklılıklara açık olduklarını belirten katılımcılar, MB görevlisinin “dinler arası” bir niteliğe sahip olduğunu, yani “herkes için dinî topluluk hizmetleri” vermeyi amaçladıklarının altını çizmiştir. Örneğin David, ‘Hristiyan olmayanların sorunlarına nasıl yanıt veriyorsunuz’ sorusuna: “bizim bütün insanlar olarak benzer sorunlarımız, benzer güçlüklerimiz ve sorunlarımız var. Dolayısıyla ben her inanç geleneğinde MB görevlisi olabilirim” şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcılar, aynı inanç geleneği içinde de farklı yaklaşımların olabildiğini ve bunlara da açık olduklarını ifade etmişlerdir.

İslami gelenek içinde İslam’a yönelik çok farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Zira İslam pek çok konuyu kapsayan büyük bir alandır. Diyaloga imkân vardır. Kampüste Şia var, Sünniler var. İslam’a Ortodoks yaklaşım sergileyenler var. Modern yorumlayanlar var. Çok farklı tutumlar. (Makul)

Pratikte üniversite bütün inançlara ve mezheplere destek sunmaktadır. Bu da sekülerlik (laiklik) algısıyla ilgilidir. Bu destekle öğrenci kendini mevcut yapının bir parçası görebilmektedir.

H. Kampüs MB Hizmetlerinde Ele Alınan Konular

Katılımcıların genel olarak verdikleri hizmette ele alınan konular hakkında ilk yanıtları ‘her konu’, ‘çeşitli konular’ ya da ‘farklı konular’ şekilde olmuştur. Genel olarak MB “insanlar ne konuşmak isterse” veya “her konuya açık” olarak nitelendirilmektedir.

Danışmanlık, öğrencinin akla gelebilecek her türlü sorunu. Pek çok şey, kişiselden tutun da politik konulara oradan çok basit mantıksal problemlere, kalacak yer bulma, akademik başarıların nasıl sürdürülebileceği. Çalışmalarına odaklanabilme, dua etme vs. (Makul)

Bakıyorsunuz bu manevi konular olabiliyor. Tanrı var mı, dualarım duyuyor mu gibi. Bazen günah itirafları. İncil’in onlar için anlamın anlatıyorum. Ev arkadaşı, işte yaşanan zorbalık, istem dışı gebelik ve onunla baş etme, depresyon. Akla gelebilecek her şey. Büyü için yardım isteme. (Arthur)

Görüşmelerin devamında katılımcılar, “çeşitli konular” olarak niteledikleri konulara şu şekilde açıklık getirmişlerdir:

1. Sosyal kimlik ve aidiyet

Kültürel önyargılara karşı koruma. Öğrencilerin önemli bir kısmı göçmen ailelerin üniversiteye başlayan üçüncü nesil çocuklarıdır. Özellikle 9/11 Eylül olayından sonra ne

yapmaları gerektiğini bilmemeleri MB görevlisine başvurmalarına sebep olmuştur. (Arthur)

İslamofobi yükselişte ve Müslümanlar damgalanıyor. Medyada kötü gösteriliyor. Müslüman, İslam ve terörizm birlikte kullanıyor. Böylece bilinçli veya bilinç altında kalıp yargılar gelişiyor. Buna karşı duyarlıyız. Seküler ortamda bu en önemli sorunu halletmeye çalışıyoruz. Doğrudan ya da dolaylı İslamofobik tutum. (Makul)

Kimlik ve yorum

MB görevlisine dini kimlikleriyle ilgili soruları olan Müslüman gençlerin de başvurduğunu ifade eden Makul, bu konuda şöyle demiştir:

Açıkça burada MB görevlisinin din eğitimiyle ilgili bilgi vermesi, öğrencilerin bilim ile dini öğretisi arasındaki konularda yaşadıkları sorunlara cevap verme becerisi bulunması gerekmektedir ki bu da ilahiyat biliminde sağlam bilgi ve düşünce gelişimini içermesini gerektirir. (Makul)

Cinsel kimlik

Gençler arasında cinsel kimliği ile ilgili sorunları olanlar da MB görevlisine başvurmaktadır.

Müslüman bir öğrenci Allah ve peygambere inanıyor ama kendi gibi başka bir erkeğe ilgi duyuyor. Bilindiği gibi İslam'da eşcinsellik yasaklı ve günah. Bu genç büyük bir karışıklık (turmoil) yaşıyor. Şimdi bu genç Allaha olan sevgisiyle cinsel duygularını nasıl uzlaştırabilir? (Makul)

2. Akademik sorunlar

Eğitim ücreti/ akademik-bölüm seçimi: Öğrencileri seçtikleri bölüm konusunda kararsızlık yaşadıklarında ya da eğitimin ücretli olduğu İngiltere'de bu ücretle ilgili kaygı ve stres yaşadıklarında MB görevlisinden destek almaktadır.

Üniversite eğitimi ücretinin yarattığı stres. Aksi takdirde aileleri ödemek durumunda veya çalışmak durumunda kalıyorlar. Böylece öğrencilerin pastoral bakım ihtiyaçları daha fazla artmış oluyor. Stres ve gerilimle yeni baş etme yolları bulmak durumundalar. (David)

Motivasyon eksikliği: Üniversite öğrencisi olmanın gerektirdiği sürekli efor için zaman zaman motivasyona ihtiyaç duyan öğrenciler MB görevlisinden destek almaktadır.

Yeterince motive olamamış gençlerin enerjik olması gerekliliği. Ona olumsuz yerine olumlu enerji vermek gerekiyor. (Makul)

3. İnançla ilgili konular

Katılımcılar kendilerine başvuran öğrencilerin her inançtan ya da her inanç aşamasında bulunan bireyler olduğunu belirtmektedir.

İnanç ve değerler

Üniversite dönemi, inanç gelişiminde öğrenciler için kritik bir dönem olabilmektedir. Bu dönemde varoluşsal sorular, inançları konusunda yeniden düşünme ya da inanç sisteminden bir süreliğine uzaklaşma arzusu ortaya çıkması mümkündür.

Neye inanacakları konusu zor sorular; daha önceden düşünmediği şeyler. Bu bazıları için olumlu olabilirken diğerleri için psikolojik kaygılar yaratıyor. Bunlar MB görevlisi için de zor. Böyle konuşulanları dinlemek en uygun nasıl karşılık verileceğini bilememe .... Öğrenciler için daha ziyade varoluşsal sorular genellikle daha zor olmaktadır.

Bazen öğrenciler kısa süre de olsa üniversiteye içinde yetiştikleri ailesi veya kilisesinden biraz uzak kalmak için gelirler. Belki de kiliselerine fazlaca devam etmeden kendi istedikleri ve inançları konusunda düşünme fırsatı bulurlar. (Gerard)

Zaman zaman bazı öğrencilerin MB'ni üniversitenin çoğulcu ortamında sahip oldukları inançları korumak adına bir tür sığınak gibi kullandıkları da ifade edilmiştir.

En çok üzüldüğüm konulardan biri öğrencilerin üniversiteye gelmesi ama inancında gelişme istememesi. İstedikleri, ait olabilecekleri bir grup bulmak böylece kendilerini üniversite hayatının gerçeklerinden koruma altına almaları. Dolayısıyla MB birimine gelen pek çok öğrenci orayı inançlarının meydan okunacağı daha geniş üniversite toplumuna mensup olmanın güçlükleriyle yüzleşmekten kaçınmak için yapıyorlar. Sonuçta maneviyat bakımından üniversiteye başlamadan önce nasıl iseler bitirince de aynı olarak ayrılıyorlar. (Gerard)

İnançta çelişki

Gençlerin bazı tercihleriyle inançları arasında kalması, inançta çelişkiye yol açabilmektedir. Bu çelişkilerini MB görevlisi ile paylaşmayı ve destek almayı tercih etmektedirler.

Cinsel yönelimi konusunda endişeleri olan Müslüman erkek bir genç geldi. Allaha, peygambere inanıyor, inancı güçlü ama erkeklere ilgi duymaktadır. Eşcinsellik İslam'a açık bir şekilde yasaklı ve günah olarak görülür. Dolayısıyla gencin kafası karışık. Şimdi bu genç gerçek cinsel duygularıyla derin inancını ve Allah sevgisini nasıl bir araya getirebilir! (Makul)

Üniversite doğası gereği öğrencilere bilimin yüceltildiği bir ortam sunmaktadır. Bazı öğrenciler için bu, bilim ile din arasında çelişki yaşanmasına neden olabilir. Öğrenciler bu çelişkilerini MB görevlisi ile paylaşmaktadır.

Bazıları için bilim bütün dinleri çürütüyor; diğer bazıları içinse bilimin Tanrının varlığını ispat ediyor. Sonuçta .... öğrenciler ya ailelerinin inancını olduğu gibi yaşıyorlar ya da onu reddediyorlar. İnançın anlamı konusunda mücadele verenler var. (Arthur)

Eğitim eksikliğini giderme

Öğrencilerin MB görevlisine getirdiği konulardan biri de, inançlarıyla ilgili eğitim eksikliklerinden doğan bilgi ihtiyaçları ya da diğer dinler hakkında bilgi edinme istekleridir.

Dinle inançla ilgili konular özellikle Hristiyanlıkla ilgili konularda konuşuruz. Hristiyan olmayan öğrenciler bana Hristiyanlıkla ilgili sorular sorarlar. Sihizmle, Hinduizm'le, İslam ile karşılaştırmalı olarak yaparlar. Her türlü soru gelir. (David)

4. Ruh sağlığı ve pozitif psikoloji konuları

Katılımcılar, kendilerine başvuran öğrenciler arasında çok sayıda ruh sağlığı ve iyilik hali alanında sorun yaşayan öğrenci olduğunu belirtmektedir. Depresyon, bilişsel çarpıtmalar, günlük stres, dengeli yaşam, bağlantı kurma ihtiyacı/sosyal yalnızlık ve az sayıda ciddi psikiyatrik sorunlar olduğunu belirten katılımcılar, ciddi psikiyatrik sorunları olan öğrencileri yardım alabilecekleri birimlere yönlendirmektedirler.

Bazı öğrenciler çok depresif ve üniversite hayatıyla başa çıkmada çok güçlük yaşıyorlar. Çok mücadele veriyorlar... (Gerard)

Çoğunluğun dinleyen bir kulağa, söylediklerini doğru biçimde tekrar onlara yansıtabilecek birine ihtiyacı vardır. Onlar da 'a evet ya benim sorunum (predicament) düşündüğüm kadar kötü değilmiş' diyor. (David)

MB'ye gelen konulardan biri de, öğrencilerin romantik ilişkileri/ayrılma süreçlerinden yaşadıkları sorunlardır.

Sorunlar arasında, alıştığımız bildik ilişkilerde ayrılmalar da yer alır. (Gerard)

Yaşları itibariyle yetişkin kabul edilen gençlerin yaşadıkları bazı üzüntü verici tecrübelerde MB görevlisi önemli bir destek noktası olarak görev yapmaktadır.

Öğrencilerin cinsel ilişki konuları yüzünden eğitimi bırakabiliyor veya güçlük yaşayabiliyor. Bu konuda en iyi yapabileceğim şey, konu açıldığında geleneğe işaret etmek, hepimizin paylaştığı dini geleneğe, en iyisi tek partnere sahip olmak. İlişki sorunuyla ayrılma sorunuyla bana geliyorlar. Güçlük insanların geçirdiği bu acıyı dinlemede, kalp acısını ve duygusal üzüntüyü dinlemededir. (David)

I. Kampüs MB Görevlilerinin Yoğunluk Düzeyi

Katılımcılar, kampüs içinde tam zamanlı ya da yarı zamanlı çalışma durumuna göre farklı yoğunluk düzeyine sahiptir. Örneğin Makul, Cuma namazlarına ve her hafta yarım gün olmak üzere kampüs içinde bulunmaktadır. Kampüs içinde yaptığı faaliyetler ve gördüğü öğrenci sayısı da buna bağlı olarak belirlenmektedir.

Görüştüğüm yüzlerce öğrenci var burada, ben onlara selam veriyorum onlar bana. Öğrencilerle farklı ihtiyaç konularında telefon görüşmelerim oluyor. Her sömestr Cuma namazında pek çok kişiyle (20, 30, 40) görüşüyorum. Üniversitede her hafta yarım gün bulunuyorum. Salı öğleden sonraları. Saat olarak 4-5 saat. (Makul)

Tam zamanlı çalışan MB görevlisi ise görülen öğrenci sayısı ve yapılan faaliyetler açısından doğal olarak daha yoğundur.

İsimlerini bilmemekle birlikte 27.000 öğrenciyle görüştüğümüzü söyleyebilirim. Farklı hesaplamalar yapabilirsiniz. Diğer taraftan Anglikan kilisesine mensup birkaç bin kişi. Düzenli olarak yılda 150 kişiyle görüştim. Tam zamanlı çalışıyorum burada. Haftada 45-50 saat buralarıdayım. Ara tatillerde çok daha az, haftada 10-15 saat. (Arthur)

MB görevlilerinin yaptıkları faaliyetleri kendi inanç gelenekleri bağlamında yapılanlar ve tüm üniversiteye yönelik yapılanlar olarak ayırmak mümkündür. Kendi inançları ile ilgili faaliyetlere ayırdıkları zamanın tüm çalışmanın üçte ikisi olduğu söylenebilir.

Ben tam zamanlıyım ama zamanın üçte ikisini bütün üniversitede Metodist MB görevlisi olarak çalışıyorum. Üçte biri ise genel MB görevlisi olarak. (Gerard)

Kendi cemaatleri ile yaptıkları faaliyetlerde doğrudan din hizmeti yer alabilmektedir.

İbadetleri yürüten bir lider olarak halk ekmek-şarap ayini (communion) hizmeti olarak çarşamba günü öğleden sonraları bu ibadete gelirler. Perşembe dua ibadeti vardır. Halk, uluslararası öğrenciler, bütün farklı inançlardan insanlar ekümenik olarak ibadete katılırlar. Yine Pazar sabahları geleneksel Hristiyan ibadete yer alır. O biraz da daha küçük bir gruptur. Cuma gecesi mümkün oldukça onların ibadetlerine de katılırım. Yine perşembe gecesi başka öğrencileri görürüm. (David)

Çalışma saatleri etkinliklerin saatlerine göre bazen hafta sonlarını ve akşam saatlerini de kapsayacak şekilde esnek ve geniştir. Ancak bu yoğunluğun üniversitede kabul görmek, kimlik kazanmakla doğru orantılı olarak arttığını da belirtmişlerdir.

Benim MB çalışmam sabah ve öğleden sonraları yer alır akşamları değişiyor. Her hafta 2-3 akşamı da kapsıyor. Yine her Pazar gece yarısına kadar görüşmeler sürüyor. Haftada 7 gün çalışıyorum. Diğer üniversitelerde çok farklı. Koşullara göre değişiyor. Bazı üniversitelerde bir kimlik kazanmak için çok mücadele veriyorsunuz. Çünkü fazla bağlantılarınız yok. (Gerard)

MB görevlisi, kendi cemaatleri dışında tüm üniversite toplumu için de çalıştıklarını ifade etmektedirler. Genel üniversite toplumu ile yapılan faaliyetler daha çok günlük diyaloglar, yemek, çay, kahve içip sohbet etmek ve bazen manevi konulara değinmek ve sosyal etkinliklerdir.

Çok öğrenci görüyorum ama bunlar sıradan sohbetler, mesela yemek yerken vs. kampüste her keresinde farklı gruplarla buluşmaya çalışıyorum. Mümkün olduğu kadar çok öğrenciye ulaşmaya çalışıyorum. Bunların çoğu sıradan sohbetleri bazen manevi konulara giriyoruz. Sonra üniversiteyi dolaşıyorum, farklı derslere ve toplantılara giderek öğrencilerle buluşuyorum. Tabi binada çalışanlarla, yöneticilerle de görüşüyorum. (Gerard)

Telefonumu mümkün olduğunca aramaya açık tutarım. Bazen telefon çaldığında veya kapı zili çaldığında bir şey yapıyorsam cevap veremeyebilirim. Suyu ısıtırım, kahve veya sıcak çikolata alır konuşmaya başlarız. Orada veya ofiste veya güvenli bir yerde konuşuruz. Eğer kapıyı kapatıyorsak stresten uzak olmayı gerektiren ciddi bir konuşma var demektir. Sonuçta günün farklı dilimlerinde burada olurum. (David)

J. Kampüs MB Görevlilerinin Karşılaştıkları Sorunlar

Çalışmada, MB'nde karşılaşılan en önemli sorunların görev yapacak yeterli MB görevlisi bulunmaması ve bu kişilerin finansmanında yaşanan güçlükler, üniversitelerin MB'ne bakış açısında sekülerizm etkisi, MB görevlisinin kampüs içinde kimliğini kabul ettirmesinde yaşanan güçlükler ve İslamofobi olduğu bulunmuştur.

MB görevlisi kampüs dışı kaynaklar (Hristiyan kiliseleri, dini cemaatler gibi) tarafından finanse edildiği için, kiliseler ve cemaatler kaynak bulmakta zorlanmaktadır. Bu durum da, kampüslerde arzu edilen sayıda MB görevlisi istihdam edilmesini daha güç hale getirmektedir.

Üniversiteler MB yapmaları için dini profesyonellere ihtiyaç duyduklarının farkında olmalarına rağmen sekülerleşme arttığı için Hristiyan kiliseleri böyle bir din görevliliğini mali olarak desteklemekte zorlanıyorlar. Önceki yıllarda dört üniversiteye bakan ikisi tam zamanlı ikisi yarı zamanlı 4 MB görevlisi vardı şimdi sadece iki tam zamanlı MB görevlisi var. Sene sonunda ben de ayrılacağım. Benim yerime tam zamanlı biri atanacağı konusunda bir inancım da yok. (Arthur)

Üniversitelerin geçmiştekinin aksine seküler bir anlayışa sahip olması, MB görevlisinin kampüs içindeki konumunu ve etkililiğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Üniversiteler seküler bir temele dayalı olarak kuruluyorlar. Bu yüzden örneğin bizler bir gözlemci olarak bile üniversitelerin karar veren mekanizmalarında yer alamıyoruz. Zira onlar biz bir laik bir üniversiteyiz ve bunu istemiyoruz diyorlar. ... Çalışanlar arasında ...'biz bununla (MB) ile ilgili hiçbir şey istemiyoruz, teşekkür ederiz' diyen çıkacaktır. Her kültürde din karşıtı ateistler bulunur ve din görevlilerinin kurulda yer almasını istemiyoruz diyebilir. (Arthur)

Katılımcılardan Müslüman bir MB görevlisi olan Makul, yaşanan İslamofobi sorununa dikkat çekmiştir.

Laik bir kurumda çalışmak bazen zor olabiliyor. Örtünme konusu gerilimli bir durum oluşturabiliyor. İdeal seküler bir üniversitede ideal olanın insanların çekinip utanmadan, sınırlanmadan, dini inançlarını özgürce yerine getirmeleri olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla yetkililerle irtibatta olmak lazım [zira sorun olarak taşınan konular] bağlamından kopuk olarak politik biçimde oralara taşınabilir. İslamofobi yükseliyor. Müslümanlar medyada damgalanıyor Müslüman, İslam kelimeleri terörizmle anılıyor. Bir kalıp yargı işleniyor bilinçaltında. Bunun ayırdında olmak lazım, buna duyarlıyız. Sorunun çözümlenmesi gerekiyor. (Makul)

K. Müslüman Kampüs MB Hizmetleri ile İlgili Öneriler

Bu kısımda, katılımcılara sorulan “Türkiye’deki üniversitelerde yeni kurulması düşünülebilecek bir MB konusundaki önerileriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplara ilişkin analize yer verilecektir. Aktif olarak MB görevi yapmakta olan katılımcılar, kendi deneyimleri ışığında ideal bir MB için önerilerini sıralamışlardır.

1. Birime özgü mekân sağlanmalı

Katılımcıların özellikle vurguladığı en temel öneri, Kampüs MB biriminin kendine özel merkezi konumda, ulaşılabilir, kullanışlı bir mekânının olmasıdır.

Öğrencilerin kolayca ulaşabilecekleri merkezi konumda bir bina. Böylece öğrenciler MB’nin nerede olduğunu ve nasıl ulaşabileceklerini bilirler. İbadet etmeye uygun biçimde donatılmış. Tercihen bütün inançlara uyarlanabilir. Mesela Şapel için “vitray cam pencere” bulundurma gibi. Öğrencilerin gelip dinlendikleri birbiriyle tanıştıkları ve sosyalleşebildikleri bir mekân. Öğrenciler MB binasında her daim bir MB görevlisinin bulunduğunu biliyor. (Arthur)

2. Halkın katkısına açık olunmalı

Kampüs din hizmetlerinde yerel halk ile iletişimde olmak, onların desteğini almak tavsiye edilmektedir.

MB’ni halkın oluşturabileceğini düşünüyorum. Camileriniz ve onların maddi alt yapıları var. Camilerin altyapıları olabilir fakat MB’nin yürümesi halka bağlıdır. Farkı onlar yapar. Onlarla iletişim kurulabilir toplumun farklı katmanları arasında köprü olmalısın. Dinamik olmalısın. Enerji vermelisin. (Makul)

Yerel girişim olmalı. Mesela yerel Müslüman topluluğu bölgedeki üniversiteye gidip burada öğrenciler için dini ve manevi desteğe ihtiyaç var demeli. (Gerard)

3. Ulusal bir dernekle koordine olma

MB iş birliği yaptığı bir dernek tarafından koordine edilmesi, bu derneğin kampüs MB’ne destek sağlaması diğer bir öneridir.

Bir organizasyon tarafından koordine edilme. Bunu iki yılda bir yapılan konferanslarla organize etmektedir. Hizmete geçerlilik kazandırıyorlar. Böylece lokal üniversitelerle ve kiliselerle bir tür iletişim kurulmuş oluyor. Buna bağlı olarak üniversitede de olmalı. Bu konuda yöresel girişimler olmalı, bunu kurmak istiyoruz demeli. .... Üniversitenin politikası konusunda mesela mutlu değilsek bu kurum aracılığı ile dile getiriyoruz. (Gerard)

4. Çalışanlar maaşlı tam zamanlı çalışmalı

Kampüs Din Hizmetleri personelinin tek ve tam zamanlı işinin bu görev olması, performansını ve adanmışlığını artıracığı için, literatürle uyumlu biçimde (Aune vd., 2019) katılımcılar bu sistemi tavsiye etmiştir.

Bu işi tam ve hakkını vererek yapmak istiyorsan yapan kişiye tam zamanlı olarak maaş ödeyerek çalıştırmak gerek. Yarı zamanlı çalışmada kişi aynı anda iki şeyi yapmaya çalışıyordur bir şeye odaklanamaz. (Makul)

5. Modern/laik ortamlarda çalışmaya uygun bir yaklaşım geliştirilmeli

Türkiye'nin laik yapısına vurgu yapan katılımcılar, bu görevin laik bir ortamda dengeleri iyi kurarak, özel bir sentezleme ile yapılması gerektiğinin, inanç içindeki farklılıklara açık olunması gerektiğinin altını çizmişlerdir.

İnançlı bir mümin olmakla laiklikle veya laik üniversite konusunda bir denge oluşturma. Çok özel bir sentezleme gerekir. İmam ne düzeyde akvaryumun dışına çıkıp tekrar içine girebilir. Pek çok Hristiyan için bu çok zor. Sorgulayınca daha az inançlı olduğunu düşünüyorlar. Türkiye laik ama aynı zamanda İslami ve bir düzeye kadar Doğulu. (David)

6. Birim, üniversite tarafından benimsenmiş olmalı

Katılımcılar, kendi deneyimlerinden yola çıkarak, ["Biz sanki bir yönüyle üniversitenin bir parçası diğer yönüyle onun dışında biriyiz –Gerard] Kampüs MB görevlisi'nin üniversite yönetimi tarafından kabul edilmesinin, verdiği hizmetin değerinin bilinmesinin gerekli olduğunu vurgulamıştır.

Üniversitelerin bunları istihdam etmesi ve tanınması. (Gerard)

MB görevlisine sahip olmanın önemini bilen bir üniversitenin desteklediği birim olması. (Arthur)

7. MB yanlış amaca hizmet etmemeli

Katılımcılar, üniversite bünyesindeki MB biriminin amacının tüm öğrencilere eşit derecede açık biçimde hizmet sunmak olduğunu, bu hizmetin belli bir kesime yönelik gibi algılanmaması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin üniversitedeki MB'ni sadece belirli bir inanç grubunun bağlantıda olduğu bir birim gibi değil, aynı zamanda kendi yaşamlarına farklı bir şekil vermesine olanak tanıyan bir fırsat olarak görmeleri gerekir. (Gerard)

Katılımcılar ayrıca, üniversite yaşamının gençlerin kendilerini keşfetmesi ve geliştirmesi için pek çok olanak sunduğunu, bazı dindar öğrencilerin bu ortamı kendine bir tehdit olarak gördüğünü ve üniversiteden kendini izole etmeye çalışarak MB merkezini kendi gelişimlerine engel olacak şekilde bir sığınak olarak kullandığını, bunun da önüne geçilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bazı öğrenciler üniversite yaşamını kendileri için bir tehdit görüyorlar ve geri adım atıyorlar (retreat). Dolayısıyla MB bu öğrenciler için bir gerileme yeri olarak görülmektedir. Gözlemim böyle. MB'ne gelen pek çok öğrenci var ve bunların çoğu kendilerini keşfetmek ve ilerlemek istiyorlar. (Gerard)

Tartışma

Bu çalışma kampüs MB hizmetlerini anlamak amacıyla İngiltere'de biri Müslüman olmak üzere 4 kampüs MB hizmetleri görevlisi ile yürütülen görüşmelerden elde edilen bulguları sunmaktadır. Çalışmanın amacı MB hizmetlerini kampüs uygulama alanı çerçevesinde tanıtmak ve böylece farklı bir dini kültür ortamı olarak Türkiye'de ülkenin kendi kültürel ve maneviyat kodlarına uygun olan bir kampüs MB hizmetleri modelinin gelişmesine ilk çalışma olarak öncülük etmektir.

Nitel analizin sonuçlarına göre, genellikle bir dini gelenekten gelen Kampüs MB görevlisi her ne kadar alanda bazı güçlükler yaşasa da orada 'hazır bulunarak', 'danışanlarına eşlik ederek' ve de 'dinleyen bir kulak' işlevi görerek sadece dindar öğrencilere yönelik değil bütün öğrencilere yönelik kimlik gelişimlerini destekleme, yanlarında bulunarak onların yalnızlıklarını giderme, onların üniversite topluluğunun diğer gruplarına entegre olma ve inançları konusunda rehberlik etme gibi önemli işlevlere sahiptir. Öğrencilerin inançla ilgili sorunları kadar diğer yaşamla ilgili sorunları (akademik, ruh sağlığı, ilişkiler vb.) da MB hizmetleri görevlisine arz edilebilmektedir.

MB görevlisi en azından bu çalışmada yer aldığı kadarıyla sosyal iletişim becerisi ve dini bilgisi yüksek kişilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte konuyla doğrudan ilgili gerekli eğitimi alarak MB ve danışmanlık sağlayan tek katılımcı olmuştur. Mevcut görevliler iyi bir dinleyici olmak, yargılamamak, empoze etmemek, uzlaştırmaya çalışmak, sınırlılıklarının farkında olmak gibi birtakım beceriler kullanılmaktadır. Diğer taraftan bu alanda çalışanlar danışanlarının sorunlarını onların inançları ile birlikte ele almaktadırlar. Bazı görevliler için dini beklentiler ya da inanç misyonu önde iken

diğerlerinde danışan merkezli olmak ve manevi konuları ele almak birlikte sürdürülmektedir.

Çalışmada yer alan MB hizmetleri amaçlar, tanım vb. gibi pek çok açıdan literatürle önemli derecede benzerlik göstermektedir (Davis vd., 2004; Astin vd., 2010; Schmalzbauer, 2014; Aune vd., 2019; Barton, 2020; Vinding, 2021). MB görevlisi'nde bulunması gereken kişilik özellikleri arasında çalışmada belirlenmiş olan meslekle bütünleşmiş hissetmek, yargılamaksızın koşulsuz olumlu kabul tavrı sergilemek, doğrudan iletişim tarzına sahip, açık, yaklaşılabilir olmak, iyi bir dinleyici olmak, merhametli olmak gibi özellikler, literatürdeki bulgularla örtüşmektedir (Sherwood, 2007; Aune vd., 2019; Van Stee vd., 2021, The Association of Professional Chaplains, n.d.).

Çalışmamızda katılımcıların “herkes için dinî topluluk hizmetleri” vurgusuna dikkat çekilmiştir. Bu vurgu, “çok inançlı MB” anlayışıyla paralel bir yaklaşımdır (Gatrad vd., 2004; Liefbroer vd., 2017; Cronshaw & Daddow, 2021). MB Merkezinde ele alınan konulardan kültürel önyargılara karşı koruma (ırkçılık), cinsel kimlik sorunları, dini kimlik ve aidiyet, inançta çelişki, dini eğitim eksikliğini giderme, inancını koruma ve geliştirme gibi hususlar literatüre göre de MB'de sıklıkla ele alınan konular arasındadır (Sherwood, 2007; Aune vd., 2019). Kimlik gelişimi sürecinin kritik bir döneminde olan üniversite gençlerinin benzer soru ve sorunlara sahip olması şaşırtıcı görünmemektedir.

Türkiye’de Müslüman nüfusun egemen olduğu coğrafyada üniversite kampüslerinde MB hizmetinin başlatılması, halen var olan hastane, ceza infaz kurumları vb. ortamlarda yürütülen MB için tamamlayıcı işlev görebilir. Bu hizmetin ülkenin gençlerinin düşünsel ve ideolojik olarak ayrışmaya başladığı üniversite kampüsünde yürütülmesi son derece önemlidir. Bilindiği gibi ülkenin üniversite gençlerinin kampüs içinde buldukları topluluk ile entegre olması ve köktenci gruplarda kaybolmasının önlenmesi anlamlı olacaktır. Çok inançlı ve yeniliklere açık bir hizmet öğrenciler arasında ideolojik kökenli sosyal çatışmaların önüne geçme bakımından önemli bir işleve sahip olacaktır.

Görüşmelerde, MB hizmetlerinde yapılan müdahalelerin olumlu çıktıları veya yararı konusunda somut bir bilimsel bilgiye ulaşılmamıştır. Ancak bazı ifadelerde bu uygulamaların faydalı olabileceği konusunda izlenimler yer almaktadır. Mesela “bazıları aa benim sorunum düşündüğüm kadar kötü değilmiş. MB görevlisine veya öğrenci danışmanına konuşmak bana inancıyla bu güçlüğü yenebileceğim cesaretini verdi” dediği aktarılmaktadır. Üniversite yıllarında öğrencilerin barınak ihtiyaçlarından dolayı ‘yetersiz’ dini gruplara katılmaları önlenmiş olur.

Bu çalışmanın sonuçlarının cami hizmetlerini gözden geçirmeye katkısı olabilir. Günümüzde cami din hizmetlerinin de cami içi, dini ve ritüel etkinlik ağırlıklı olmaktan çıkarılması ve ağırlığı MB'ne dönüştürebilmesi son derece anlamlı olmaktadır. İnsanların dini kültürlenmeleri ve dini değerler çerçevesinde medenileşmeleri tek yönlü söylem aktarımı ve ritüeller yoluyla değil halkın ihtiyaçları konusunda daha fazla alakadar olma yoluyla yapılmalıdır. Bu anlamda bu hizmeti yürütenler yüksek puanlarla ilahiyat eğitimi alanlar arasından halk ile daha yakından bağlantılı, ulaşılabilir, iletişimi güçlü kişiler arasından seçilmelidir. Türkiye'de kampüs MB hizmetlerini yürütecek görevliler, konuyla ilgili alanda lisansüstü eğitimini tamamlamış, bilimsel ve manevi yönü yüksek, danışmanlık becerileri eğitimi almış, sosyal yönü ve girişimciliği yüksek kişiler arasından seçilmelidir. Kendilerine üniversitede bir ofis sağlanarak bu hizmetin tanıtımı yapılabilir ve yönetimle iletişim halinde bazı sosyal etkinlikler düzenleyebilir. Davet olduğu takdirde diğer birimlere ziyaret gerçekleştirilebilir.

Dolayısıyla yeni kurulacak bir MB bünyesinde MB ve danışmanlık, sosyal hizmet faaliyetleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da katkısıyla gerektiği yerlerde din hizmetleri yer alabilecektir. Bilimsel bir zemine oturtmak ve uzmanlaşma sağlamak için bu hizmetin bir de akademide karşılığı olması gerekir ki bu da içerisinde felsefe-ilahiyat, psikolojik danışmanlık ve sosyal hizmet derslerinin yer aldığı bir eğitim programı ile mümkün olabilir. Bu hizmetin bir memur yapılanması ile değil desteğinin bir kısmını halkın katkılarından diğer kısmını da devletin desteklemesinden alacağı bağımsız sivil bir kurum aracılığı ile yapılması daha anlamlı olacaktır.

MB görevlisinin karşılaştığı temel sorunlar arasında şunlar yer almaktadır: Rol ve görev tanımlarındaki belirsizlik (örn: Müslüman MB görevlisinin imamdan farkının bilinmemesi), kadro sağlanmasında yaşanan zorluklar (Sherwood, 2012; Kowalsky & Becker, 2015), yarı zamanlı çalışmanın doğurduğu zorluklar (raporlama sisteminin dışında kalmak, öğrenci ve personele yeterince zaman ayıramamak ve kurumsal aidiyet hissetmemek gibi), öğrencilerin çoğunun yaşamlarında maneviyata ihtiyaç duymamaları (Davis vd., 2004), MB görevlilerinin ülkedeki diğer MB görevlileri ile sistematik biçimde bir araya gelip birbirini desteklediği, eğitim aldığı ve kendini geliştirdiği, ortak plan, müfredat ve materyalin paylaşıldığı, iş başında eğitim olanaklarının sağlandığı bir sisteme sahip olmaması olarak özetlenebilir. Bir sonraki aşamada bu konularda iyileştirmeler sağlanabilir.

Çalışmanın sınırlılıkları arasında yapılan görüşmelerin ses kayıtlarında bazı noktalarda kelime veya birkaç kelime düzeyinde belirsizlikler yaşanması sayılabilir. Bu konuda yapılan yorumlarda anlam kayması olmamasına özel önem gösterilmiştir. Yapılan alıntı

ve yorumların görüşmelerin bütünü ile tutarlı olmasına özen gösterilmiştir. Diğer bir sınırlılık ise bu çalışmada yer alan mülakatların yaklaşık 20 yıl önce yürütülmüş olması nedeniyle görüşmelerin yapıldığı kurumlardaki güncel düzenleme ve değişikliklerin bu çalışmaya yansıtılmamış olma olasılığıdır.

İlerideki çalışmalar Yahudilik, Hinduizm ve Sihizm gibi farklı dinlerin öğrencileri için bu türden hizmetlerin olup olmadığı, varsa nasıl işlediği konusunda yapılacak çalışmalarla güçlendirilebilir. Diğer bir konu da psikolojik danışmanlık yaklaşımının kampüs MB hizmetlerine dahil edilmesinin diğer kampüs yardım hizmetleriyle karşılaştırıldığında ne düzeyde etkili olabileceği üzerinde karşılaştırmalı araştırmalar yürütülebilir.

Kaynaklar

- Amos, A. (2007). Death in hospital: The place of religion in the care of the patient. *Islam and Christian-Muslim Relations*, 18, 325-331.
- Astin, A. W., Astin, H. S., & Lindholm, J. A. (2010). *Cultivating the spirit: How college can enhance students' inner lives*. Jossey-Bass.
- Aune, K., Guest, M., & Law, J. (2019). Chaplains on campus: Understanding chaplaincy in UK universities. University of Coventry, Durham University and Canterbury Christ Church University.
- Barton, R., Cadge, W., & van Stee, E. G. (2020). Caring for the whole student: How do chaplains contribute to campus life? *Journal of College and Character*, 21(2), 67-85.
<https://doi.org/10.1080/2194587X.2020.1741392>
- Bryant, A. (2007). The effects of involvement in campus religious communities on college student adjustment and development. *Journal of College and Character*, 8(3), 1-25.
- Cooperman, A. (2015). America's changing religious landscape: Christians decline sharply as share of population; unaffiliated and other faiths continue to grow. Pew Research Center.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Cronshaw, D. & Daddow, N. (2021). An elephant in the room: university chaplains cultivating healthy religious diversity through respectful dialogue. *Journal of Beliefs & Values*, 42(4), 466-481, DOI: 10.1080/13617672.2020.1859792
- Çağatay, N. (1981). *Bir Türk Kurumu olan Ahilik*. Selçuk Üniversitesi Yay.
- Davey, L. (1991). The application of case study evaluations. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 2(9).
- Davis, J. K., Dunn, M. S., Merrily, S., & Hay, D. J. (2004). In their own words: Campus ministers' perceptions of their work and their worlds. *College Student Affairs Journal*, 23(2), 173-184.
- De Soto, W., Tajalli, H., Pino, N., & Smith, C. L. (2018). The effect of college students' religious involvement on their academic ethic. *Religion & Education*, 45(2), 190-207.
- Evans, K. A. (2018). Pastoral care in public settings: A theoretical and theological premise with effective outcomes of chaplaincy. *Testamentum Imperium*, 5, 1-18.

- Forster-Smith, L. (2015). *Crossing thresholds: The making and remaking of a 21st-century college chaplain*. Cascade Books.
- Gatrad, A. R., Brown, E., & Sheikh, A. (2004). Developing multi-faith chaplaincy. *Archives of Disease in Childhood*, 89(6), 504–505.
- Guest, M., Aune, K., Sharma, S., and Warner, R. (2013). *Christianity and the university experience: Understanding student faith*. Bloomsbury.
- Johannessen, C. T. (2022). Belonging to the world through body, trust, and trinity: Climate change and pastoral care with university students. *Religions*, 13(6), 527. <https://doi.org/10.3390/rel13060527>
- Karlin-Neumann, P., & Sanders, J. (2013). Bringing faith to campus: religious and spiritual space, time, and practice at Stanford University. *Journal of College and Character*, 14(2), 125–132.
- Khoja-Moolji, S. (2011). *An emerging model of muslim leadership: Chaplaincy on university campuses. The Pluralism Project*. Cambridge: Harvard University.
- Kosmin, B. A., & Keysar, A. (2013). Religious, Spiritual and Secular: The emergence of three distinct worldviews among American college students (American Religious Identification Survey (ARIS)). Trinity College.
- Kowalski, M., & Becker, W. S. (2015). A developing profession: Muslim chaplains in American public life. *Contemporary Islam*, 9(1), 17–44.
- Liefbroer, A. I., Olsman, E., Ganzevoort, R. R., & van Etten-Jamaludin, F. S. (2017). Interfaith spiritual care: a systematic review. *J. Relig. Health* 56, 1776–1793. doi: 10.1007/s10943-017-0369-1
- Mayhew, M. J., Rockenbach, A. N., & Bowman, N. A. (2016). The connection between interfaith engagement and self-authored worldview commitment. *Journal of College Student Development*, 57(4), 362–379. <https://doi.org/10.1353/csd.2016.0046>
- Mooney, M. (2010). Religion, college grades, and satisfaction among students at elite colleges and universities. *Sociology of Religion*, 71(2), 197–215.
- Moran, C. D. (2003). Spirituality and Religion: Through the Eyes of the “Hidden Educators”. *Religion & Education*, 30(1), 40–58. DOI: 10.1080/15507394.2003.10012317
- Nouwen, H. J. M. (1969). Training for the campus ministry. *Pastoral Psychology*, 27–38.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Park, J., & Bowman, N. A. (2015). Religion as bridging or bonding social capital: Race, religion, and cross-racial interaction for college students. *Sociology of Education*, 88(1), 20–37.
- Rockenbach, A. B., & Mayhew, M. J. (2014). The campus spiritual climate: predictors of satisfaction among students with diverse worldviews. *Journal of College Student Development*, 55(1), 41–62. <https://doi.org/10.1353/csd.2014.0002>
- Schmalzbauer, J. (2014). The evolving role of the college and university chaplaincy: Findings from a national study [Paper presentation]. NetVUE Chaplaincy Conferences, Atlanta, GA.
- Schmalzbauer, J. (2021). Campus prophets, spiritual guides, or interfaith traffic directors? The many lives of college and university chaplains. *Journal of College and Character*, 22(2), 156–162. <https://doi.org/10.1080/2194587X.2021.1898984>.

- Sherwood, T. (2007). The value of university chaplaincy. *Academic Matters, God on Campus*.
<https://academicmatters.ca/print-issues/god-on-campus/>
- Sherwood, T. (2012). Religion and spirituality in student life. In T. Kerry (Ed.), *International Perspectives on Higher Education Continuum*, (pp. 69–86). London.
- Smith, S. (1954). *The American college chaplaincy*. Association Press.
- van Stee, E. G., Winfield, T. P., Cadge, W., Schmalzbauer, J., Steinwert, T., Rambo, S., & Clifford, E. (2021). Assessing student engagement with campus chaplains: A pilot study from a residential liberal arts college, *Journal of College and Character*, 22(3), 215–238. DOI: 10.1080/2194587X.2021.1939721
- van Stee, E., Cadge, W., & Barton, R. (2021). How do colleges and universities support multifaith chaplaincy? The causes and effects of different institutional approaches. *Journal of College and Character*, 22(2), 134–155. <https://doi.org/10.1080/2194587X.2021.1898981>
- Vinding, N. V. (2021). An American example of Islamic chaplaincy education for the European context. *Religions* 12, 969. <https://doi.org/10.3390/rel12110969>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Ek: Mülakat Soruları

University Chaplaincy Interview

You

- Age etc.
- How many years have you been practicing chaplaincy work?

Your view on campus chaplaincy

- What is campus ministry?
- What do you think about present situation of campus chaplaincy?
- How important, do you think, is campus chaplaincy?
- What is the ultimate aim (mission) of campus chaplaincy?
- What characteristics of your denomination distinguish your approach in your practice of university chaplaincy from the others'?
- What is the university's policy on the chaplaincy? Do you have contradicting views? (There is also theology department here!)

Your practice in campus chaplaincy

- How many students do you see in a year/three semesters? Can you give an approximate number?
- In which conditions do you feel in quandary during the meeting with students?
- How many hours approximately do you work in one university campus?
- From which faith traditions students who are visiting you come from?
- What are the activities of your chaplaincy?

- What kind of student concerns do you deal with in the meetings? (scientific vs. religious values etc.)
- Do you use any social scientific theory or counselling approach in your facilitative practice? If yes what are they?

Your view on chaplains' skills

- What kind of skills/training one needs to have in order to become a chaplain in a university chaplaincy centre?
- What would be your suggestions for a new university chaplaincy in a university campus in Turkey?
- Is there any area we have not discovered so far and at the same time you would be willing to comment upon?

Thanks